

Hämeenlinnan setlementti ry.

TUKIMIES-PROJEKTI 2004-2006

**”Kompastuskiviä ja ponnahduslautoja”
-Esteitä ja mahdollisuuksia maahanmuuttajamiesten
integroitumisen poluilla-**

**LOPPURAPORTTI
30.10.2006**

**Hämeenlinnan setlementti ry.
TukiMies-projekti
Vastaava ohjaaja
Risto Lassila**

TAUSTATIEDOT

Projektin nimi:	TukiMies-projekti
Projektin rahoittaja:	Raha-automaattiyhdistys
Rahoituksen tarkoitus	C7
Toimiala:	Kansanterveyden edistäminen
Alaryhmä:	Muu terveys ja hyvinvointi
Toimintaluokka:	Kansalaisjärjestötoiminta
Projektin toteuttaja:	Hämeenlinnan setlementti ry.
Projektin vastuuhenkilöt:	Mäkinen Sirpa, toiminnanjohtaja Lassila Risto, projektivastaava
Puhelinnumero:	03-6822507, 050-3269146
Sähköposti:	etunimi.sukunimi@hmlsetlementti.net
Posti- ja käyntiosoite:	Eteläkatu 14 B , 3krs, 13100 Hämeenlinna
Internet-sivut:	www.hmlsetlementti.net

TIIVISTELMÄ

Hämeenlinnan settlementti ry. on toteuttanut Raha-automaattiyhdistyksen tuella TukiMies-projektin vv.2004-2007. Projektin taustalla oli huoli maahanmuuttajien/ etnisiin vähemmistöihin kuuluvien ja/tai monikulttuurisessa parisuhteessa elävien miesten perhe- ja parisuhteiden tukemiseen sekä päihde- ja mielenterveyskysymyksiin liittyvät haasteet. Katsottiin, että olemassa olevat palvelut, hankkeet ja resurssit eivät olleet tavoitteet näitä miehiä. Tarvittiin lisää uusia työmenetelmiä ja vaikuttamistyötä paikallisen palvelujärjestelmän kehittämiseksi siten, että avuntarpeessa olevat miehet tavoitetaan paremmin ja aikaisemmassa vaiheessa.

TukiMies-projektin loppuarvioinnista on vastannut projektityöntekijä Risto Lassila. Loppuarvioinnissa on hyödynnetty projektityöntekijän kokemuksia, sekä teemahaastatteluina toteutettuja pääasiallisten yhteistyötahojen työntekijöiden yksilö-/työparihaastatteluja, sekä asiakkaiden yksilöhaastatteluja.

Koska TukiMies-projektissa asiakastyö oli keskeisellä sijalla, haluttiin tässä loppuraportissa painottaa erityisesti asiakasnäkökulmaa, heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään projektin mahdollisista hyödyistä.

TukiMies-projekti toimi tiiviissä yhteistyössä Hämeenlinnan seudun viraomaistahojen, erityisesti työvoima- sekä sosiaaliviranomaisten kanssa. Siksi haluttiin saada myös heidän arvionsa, jotta tuloksia voidaan tarkastella monipuolisemmin ja niitä pystyttäisiin hyödyntämään jatkossa ja soveltamaan laajemminkin sekä maahanmuuttaja – että miestyössä .

Projektin keskeinen tuotos on tämä loppuraportti luettavissa olevat, sekä projektityöntekijän, asiakkaiden ja yhteistyöverkoston havainnot, kokemukset ja johtopäätelmät TukiMies-projektin tarpeellisuudesta. Tärkeä tuotos on myös viranomaistahojen ja projektityöntekijän näkemys niistä tekijöistä, jotka aiheuttavat projektin kohderyhmän asiakkaiden kohdalla syrjäytymistä ja miten siihen tulisi puuttua.

TukiMies-projektin työ on koettu tarpeelliseksi projektin asiakas-, viraomaisyhteistyötahojen, sekä settlementin muiden yhteistyöverkostoista saaman palautteen perusteella. Hämeenlinnan settlementti ry. jatkaa ja laajentaa TukiMies- projektia, mikäli sille saadaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusta. TukiMies on ollut kehittämässä ohjaus- ja neuvontamallia erityistä tukea tarvitseville maahanmuuttajamiehille, sekä osaltaan edistänyt kolmannen sektorin ja eri viranomaistahojen yhteistyötä. Yhteistyökumppanit ovat saaneet TukiMiehestä uuden toimivan työkalun oman työnsä tueksi ja toisaalta miehet ovat löytäneet TukiMiehen, jonka avulla heidän on ollut mahdollisuus saada äänensä kuuluviin.

Projektin avainsanat: asiakaslähtöisyys, mieskeskeisyys, kohtaaminen, intensiivisyys, pitkäjännitteisyys, voimavaraistuminen, verkostoyhteistyö

SISÄLLYSLUETTELO

1 LUKIJALLE

2 TUKIMIES-PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

- 2.1 Ratkaistava ongelma ja tarve TukiMies-projektille
- 2.2 Projektin kohderyhmä
- 2.3 Projektin toteuttajat
- 2.4 Projektin päämäärä ja tavoitteet
- 2.5 Toimenpiteet
- 2.6 Tuotokset
- 2.7 Seuranta ja tulosten levittäminen

3 TUKIMIES-PROJEKTIN KÄYNNISTYMINEN

- 3.1 Hämeenlinnan settlementti ry.
- 3.2 Projektin työntekijät
- 3.3 Toimitilat ja toimintaympäristö
- 3.4 Projektista tiedottaminen
- 3.5 Asiakasohjautuvuus

4 TOIMENPITEET

- 4.1 Henkilökohtainen keskusteluapu, ohjaus ja neuvonta
 - 4.1.1 Asiakastyö
 - 4.2.2 Kohderyhmä
 - 4.1.3 Ratkaistava ongelma ja tarve esitylle toiminnalle.
 - 4.1.4 Päämäärä ja tavoitteet
- 4.2 .Verkostotyö
 - 4.2.1 Viraomaisverkosto ja TukiMiehen rooli
 - 4.2.2 Hämeenlinnan settlementti ry:n sisäinen verkosto
- 4.3 Miesten tukiryhmätoiminta
- 4.4 Muu kehittämistyö
- 4.5 Monikulttuurisen miestyön verkosto

5 TUKIMIES-PROJEKTIN SEURANNAN JA ARVIOINNIN TYÖKALUJA JA ARVIOINNIN TOTEUTUS

- 5.1 Itsearviointi
- 5.2 Ulkoinen arviointi

6 TUKIMIES-PROJEKTIN LOPPURAPORTIN HAASTATTELUT

- 6.1 Haastattelut arvointimenetelmänä
- 6.2 Keitä haastateltiin ja valintakriteerit?
- 6.3 Mitä haastatteluilla haluttiin selvittää?

7 TULOKSET JA TUOTOKSET SYRJÄYTYMISNÄKÖKULMASTA

- 7.1 Haasteista ongelmiksi – Mitkä tekijät saattavat aiheuttaa syrjäytymistä
- 7.2 Johtopäätökset
- 7.3 Viranomaistyökehittämisaalueet
- 7.4 Johtopäätökset

8 TULOKSET JA TUOTOKSET PROJEKTIN VAIKUTTAVUUDEN NÄKÖKULMASTA

8.1 Miten vaikuttavuutta mitataan

8.2 Johtopäätökset

8.3 Vaikuttavuus asiakasnäkökulmasta

8.3 Vaikuttavuus viranomaisnäkökulmasta

8.5 Johtopäätökset

8.6 TukiMies-projektin kehittämistarpeet ja toiveet

8.7 Johtopäätökset

8.8 TukiMies-projekti ja kolmannen sektorin rooli

8.9 Johtopäätökset

8.10 Projektin lopetus

1 LUKIJALLE

Tässä se on: Hämeenlinnan settlementti ry:n Raha-automaattiyhdistyksen tuella 2004-2006 toteuttaman TukiMies-projektin loppuraportti. Projektin arvioinnin osalta tarkastelu päättyy lokakuuhun 2006, mutta TukiMies-projektin työ jatkuu nykyisessä muodossaan helmikuuhun 2007.

Loppuraportin arvioinnista ja –raportoinnin vastaa projektityöntekijä Risto Lassila, joka on myös vastannut koko projektin kehittämisestä ja toteutuksesta, sekä projektissa tehdystä käytännön asiakastyöstä. TukiMies kohtasi työssään monia ihmisiä, joista monet tarvitsivat intensiivistä ohjausta, neuvontaa, keskusteluapua ja tukea monenlaisissa tilanteissa ja elämän eri osa-alueilla. Työnkuva haluttiin rakentaa niin, että miehillä itsellään olisi tilaa ja aikaa miettiä ja kertoa omia tunteitaan, ajatuksiaan omasta elämäntilanteestaan ja asioita, joihin hän haluaisi muutosta. Tärkeintä oli luoda kohtaaminen, jossa mies kokee tulleen kuulluksi ja hänen tarpeensa huomioidaan. Siksi tässä raportissa on haluttu painottaa miesten omia ääniä ja tunteita, jotka haluttu tuoda ne esille mahdollisimman kokonaisena ja aitona, niin kuin he itse ovat asian kertoneet ja kokeneet.

Loppuraportti etenee kronologisessa järjestyksessä, alkaen hankekuvauksesta, edeten projektin käynnistämisestä tähän päivään. Raportti on haluttu toteuttaa niin, että siinä näkyy myös tekijänsä persoonallinen kädenjälki, ja raportti on luettava ja selkeä.

Tekijä haluaa myös kiittää Hämeenlinnan settlementti ry:n muita työntekijöitä, jotka ovat olleet tukemassa tämän raportin synnytyksissä, sekä kaikkia yhteistyötahoja, joita ilman tämä projekti ei olisi ollut mahdollista toteuttaa.

Antoisia, tunteita ja ajatuksia herättäviä lukuhetkiä!

Hämeenlinnassa, 27.10.2006

Risto Lassila

2 TUKIMIES-PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Ratkaistava ongelma ja tarve TukiMies-projektille:

Hämeenlinnan setlementti ry. on saanut avunpyyntöjä yhteistyöverkostolta maahanmuuttajien/etnisiin vähemmistöihin kuuluvien ja/tai monikulttuurisessa parisuhteessa elävien perhe- ja parisuhdeongelmien sekä päihde- ja mielenterveysongelmien lisääntymisestä. Miesten omasta yhteisöstä kantautuu viestejä yksinäisyydestä ja sosiaalisista ongelmista kärsivien miesten tilanteesta. Olemassa olevat palvelut, hankkeet ja resurssit eivät tavoita näitä miehiä, koska kynnys kaikille avoimeen toimintaan lähtemiseen on liian korkealla. Olemassa olevan palvelujärjestelmän ja monikulttuurisen kansalaistoiminnan keskuksen keinot ja osaaminen eivät riitä etnisiin vähemmistöihin kuuluvien miesten tai monikulttuurisessa parisuhteessa elävien kohtaamiseen ja problematiikan ratkaisemiseen.

Edellämainitussa tilanteessa tarvitaan lisää uusia työmenetelmiä ja vaikuttamistyötä paikallisen palvelujärjestelmän kehittämiseksi siten, että avuntarpeessa olevat miehet tavoitetaan paremmin ja aikaisemmassa vaiheessa. Lisäksi on tarvitaan mahdollisuuksia työskennellä kokonaisvaltaisesti ja pitkäjännitteisemmin.

Miestyön avulla voidaan tukea ja auttaa myös perheen selviytymistä kokonaisuutena sekä naisten ja lasten turvallisuutta ja hyvinvointia. Myös etnisiin vähemmistöihin kuuluvien miesten naapurusto ja suomalaiset ”kaveriporukat” hyötyvät saamalla tietoa tarvitsemistaan, olemassa olevista toiminta- ja tukimahdollisuuksista projektin työntekijöiltä.

Projektin laajempaan perusteluun oli, että valtakunnallisesti katsottuna oli myös tehty melko vähän kehittämistyötä erityisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluvien miesten ja/tai monikulttuurisessa parisuhteessa elävien miesten keskuudessa. Uusille miestyön ideoille ja menetelmille katsottiin olevan laajemminkin kysyntää sekä valtakunnallisesti että paikallisesti muiden syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa elävien miesten ja poikien parissa tehtävässä työssä.

2.2 Projektin kohderyhmä:

Alkuperäisessä suunnitelmassa projektin pääasialliseksi kohderyhmäksi oli määritelty Hämeenlinnan seudulla eri syistä syrjäytyneet maahanmuuttajat, etnisiin vähemmistöihin kuuluvat miehet ja yli 16-vuotiaat pojat lähiyhteisöineen sekä monikulttuurisessa parisuhteessa elävät miehet, joilla on parisuhteeseen ja väkivaltakäyttäytymiseen liittyviä ongelmia.

Edellämainitussa elämäntilanteessa eläviä miehiä on arvioitu olevan Hämeenlinnassa n. 90 henkilöä. Määrän on todettu kasvavan koko ajan eikä kaikkia miehiä ole vielä tavoitettu olemassa olevien toiminta- ja tukimuotojen keinoin. Miesten ja nuorten poikien ongelmat liittyvät mm. peli- ja päihderiippuvuuteen, väkivaltakäyttäytymiseen, rikollisuuteen, yksinäisyyteen ja mielenterveysongelmiin.

Välillisesti projektin kohderyhmänä ovat myös edellämainittujen miesten ja poikien perheet, naapurusto ja ”kaveriporukat”, joiden hyvinvointiin halutaan vaikuttaa miesten kautta.

2.3 Projektin toteuttajat:

Projektin toteutuksesta vastaa Hämeenlinnan setlementti ry., jolla on runsaasti kokemusta maahanmuuttaja- ja perhetyöstä aikaisempien kehittämishankkeidensa kautta. Hämeenlinnan setlementti ry. palkkaa projektiin työparin, jossa yhdistyss ammatillinen mies- ja perhetyön osaaminen sekä etniseen vähemmistöön kuuluvan miehen kokemustieto.

Työpari tekee tiivistä yhteistyötä paikallisen toimijaverkoston kanssa. Projektin toteutukseen osallistuvat omalla työpanoksellaan tarvittaessa:

- Hämeenlinnan kaupunki (aluesosiaalityö, lastensuojelu, turvakoti, päiväkodit, mielenterveys- ja päihdepalvelut), sosiaali- ja terveystyö, oman osaamisen kasvattaminen
- Viittakiven opisto Hämeenlinnan toimipiste, maahanmuuttajatyön asiantuntijuus, kohderyhmien tavoittaminen
- Hämeenlinnan ev.lut. seurakunta, miesten tuki- ja toimintamahdollisuuksien monipuolistaminen
- Setlementtiliikkeen perhe- ja maahanmuuttajatyön verkosto, osaamisen ja tiedon välittäminen, arviointi
- Hämeenlinnan setlementti ry:n muut projektit, monikulttuurisen työn osaaminen. miesten toimintamahdollisuuksien tukeminen

2.4 Projektin päämäärä ja tavoitteet:

Projektin päämääränä on etnisiin vähemmistöihin ja/tai monikulttuurisessa parisuhteessa elävien miesten sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien helpottaminen sekä ennaltaehkäisy.

Projektin tavoitteena on kehittää:

1. työmenetelmä muista syrjäytyneiden tavoittamiseen, palveluohjaukseen ja tukitoimintaan
2. koulutus- ja ohjausmalli, jolla voidaan miesten kautta vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin sekä naisten ja lasten turvallisuuteen
3. verkoston osaamista etnisiin vähemmistöihin kuuluvien miesten ja perheiden kohtaamisessa

2.5 Toimenpiteet:

Projektin toimenpiteinä ovat:

1. ETSIVÄ TYÖ
2. HENKILÖKOHTAINEN KESKUSTELUAPU
3. PALVELUOHJAUS
4. MIESTEN TUKIRYHMÄTOIMINTA
5. VERKOSTOTYÖ

2.6 Tuotokset:

Projektin tuotoksena syntyy paikalliseen palvelujärjestelmään vakiintunut:

1. Toimintamalli syrjäytyneiden ja/tai syrjäytymisvaarassa elävien miesten tavoittamiseen, palveluohjaukseen ja tukitoimintaan.
2. Koulutus- ja ohjausmalli, jonka avulla voidaan miesten kautta vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin sekä naisten ja lasten turvallisuuteen.

Molemmat toimintamallit levitetään valtakunnalliseen käyttöön, ja niitä voidaan jatkossa hyödyntää paikallisesti myös muiden väestö- ja miesryhmien kanssa tehtävässä työssä.

Projektin tuotoksena voidaan myös pitää paikallisen ja valtakunnallisen osaamisen lisääntymistä etnisiin vähemmistöihin kuuluvien miesten tukitoimintaan ja monikulttuurisessa parisuhteisiin liittyvissä kysymyksissä. Projektin aikana saatuja kokemuksia ja toimintamalleja levitetään koulutustilaisuuksien ja sähköisen viestinnän keinoin. Projektista kirjoitetaan 2 väliraporttia sekä 1 loppuraportti ja –arviointi.

2.7 Seuranta ja tulosten levittäminen:

Projektille perustetaan moniammatillinen ohjausryhmä, joka seuraa ja suunnittelee projektin etenemistä sekä toimintamallien kehittämistä. Lisäksi projektin etenemistä seuraa paikallisen setlementtilyhdistyksen hallitus sekä sosiaali- ja perhetyön verkosto.

Projektia arvioidaan osana setlementtiliikkeen maahanmuuttajatyön kehittämishanketta (Mamuset). Perhetyön osaamista ja kokemuksia peilataan setlementtiliikkeen ja muiden yhteistyötahojen perhetyön verkostoissa.

Projektista teetetään ulkopuolinen arviointi yliopisto- ja/tai ammattikorkeakouluopiskelijoiden toimesta esim. pro gradu –tutkielman muodossa.

Projektissa suoritetaan jatkuvaa itsearviointia seuraavasti:

- projektin työpari pitää päiväkirjaa työstään, havainnoistaan ja saamastaan palautteesta
- projektissa solmitut kontakti, ohjaus- ja tukitoiminta kirjataan kenttälomakkeelle
- projektiin osallistuvien miesten palautteiden ja elämäntilanteessa tapahtuvien muutosten kirjaaminen

Projektin tuloksia levitetään koulutustilaisuuksissa, verkostotapaamisissa ja sähköisen viestinnän keinoin. Projektista kirjoitetaan 2 artikkelia alan ammattilehtiin.

3 TUKIMIES-PROJEKTIN KÄYNNISTÄMINEN

3.1 Hämeenlinnan setlementti ry.

Hämeenlinnan setlementti ry. on perustettu v. 1997. Lähtökohtana oli joukko innostuneita ihmisiä, tahtoa edistää suomalaisten ja maahanmuuttajien yhteistoimintaa sekä kansalais-keskeisiä toimintatapoja Hämeenlinnan seudulla. Hämeenlinnan setlementti ry. on osa kansainvälistä setlementtiliikettä, jonka toiminta alkoi 1800-luvun lopulla Lontoossa (to settle). Yhdistys on [Suomen Setlementtiliitto ry:n](#) ja [Setlementtinuorten liitto ry:n](#) Hämeen piirin jäsen.

Toimintaa ohjaavat ja suomalaista setlementtiliikettä yhdistävät perusarvot ovat:

- arjen keskellä toteutuva lähimmäisyys
- yhteisöllisyys
- erilaisten ihmisten välinen yhteistyö

Koko toimintamme yhteisinä laatutavoitteina ovat:

- kunnioittava kohtaaminen
- ihmislähtöisyys
- luotettavuus
- kumppanuus
- voimavarakeskeisyys
- osallisuus
- jatkuva oppiminen ja kehittyminen
- tavoitteellisuus
- ammatillinen osaamisen ja vertaistuen yhdistäminen

3.2 Projektin työntekijät

TukiMies-projektin työntekijäksi ja projektivastaavaksi valittiin sosiaaliohjaaja Risto Lassila, joka aloitti työt 01.04.2006. Hänen tehtävänä oli vastata projektin suunnittelusta, toteutuksesta, tiedottamisesta, kehittämisestä ja arvioinnista yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Alkuperäisenä ideaa työparityöstä etniseen vähemmistöön kuuluvan maahanmuuttajamiehen kanssa ei voitu toteuttaa, koska yhdistyksellä ei ollut käytettävissään riittäviä avustuspäämääriä eikä alueelta löytynyt TukiMies-projektiin soveltuvaa ja riittäviin työllistämistukiin oikeutettua maahanmuuttajamiestä. Vaikka alkuperäinen työpariajatus ei toteutunut tässä hankkeessa, erityisesti projektin loppuvaiheessa TukiMies teki lisääntyvässä määrin yhteistyötä Hämeenlinnan setlementti ry:n Kaarisilta –keskuksen miesvertaisohjaajan kanssa.

3.3 Toimitilat ja toimintaympäristö

TukiMies aloitti toimintansa Hämeenlinnan setlementti ry:n Kaarisiltakeskuksen tiloissa. osoitteessa Arvi Kariston katu 4. Tukimies -projektin käynnistyessä, samoissa tiloissa työskentelivät Kaarisillan oman toiminnan lisäksi myös setlementin muut työntekijät ja projektit. Hämeenlinnan setlementti hankki käyttöönsä Kaarisilta-keskuksen lisäksi toimisto- ja työtilat, jotka otettiin käyttöön elokuussa 2005, osoitteessa Eteläkatu 14 B, 3 krs., jonne myös TukiMiehen työpiste siirtyi. Koska työssä korostui henkilökohtaiset keskustelut ja luottamus, oli uusien työtilojen ja erityisesti työhuoneiden saaminen elintärkeää projektin kannalta.

3.4 Projektista tiedottaminen

TukiMies tiedotti projektin käynnistämisestä niille tahoille, joiden katsottiin toimivan hankekuvauksessa esitettyjen kohderyhmän problematiikkaan liittyvien asioiden kanssa ja siten muodostuvan mahdollisiksi yhteistyötahoiksi. Niitä olivat mm. Hämeenlinnan kaupungin aluesosiaalitoimistot, Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto, työvoiman palvelukeskus, Hämeenlinna – Vanajan seurakunta, Hämeenlinnan alueen terveysterveyst, terveyskeskukset, Kanta-Hämeen keskussairaala/ psykiatrian poliklinikat, päihdepalvelut ja turvakodit, Viittakiven opisto ja oppilaitokset . Tiedotus tapahtui yhteydenotoin sähköpostitse, puhelinkeskusteluin tai vierailuin edellämainituissa kohteissa ja keskusteluin hankesuunnitelmassa mainitun kohderyhmän kanssa työskentelevien työntekijöiden kanssa. TukiMies-projektista laadittiin esite, jota myös setlementin muut työntekijät levittivät omien työtehtäviensä ja projektiansa kautta toimiessaan muun muassa Hämeenlinnan alueen lähiökeskuksissa, setlementin järjestämien kerhojen, ryhmien, retkien, leirin ja muiden tapahtumien osallistujille ja mukanatoimijoille. TukiMies toteutti yhteistyössä Viittakiven opiston kanssa kaksi projektin teemoihin liittyvää opetuksellista iltapäivää maahanmuuttajien työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen opiskelijoille, joille samalla tiedotettiin Tukimies-projektista. Koulutuksen yhteydessä toteutetun tiedotuksen kautta tavoitettiin sekä miehiä että naisia, joiden kautta toivottiin tiedon projektin käynnistymisestä leviävän myös heidän suomalaisten puolisoitensa tietoon.

3.5 Asiakasohjautuvuus

Projektin alkumetreillä Tukimiehelle alkoi ohjautua asiakkaita muiden setlementin työntekijöiden avustuksella ja ohjaamana. Aina kun Kaarisilta-keskukseen tuli maahanmuuttamies, hänelle aluksi muiden työntekijöiden toimesta kerrottiin uudesta työntekijästä, ja työmuodosta joka oli tarkoitettu vain miehille, ja kävijälle tarjottiin mahdollisuus tutustua TukiMies-projektin työntekijään. Tällainen toimintamalli katsottiin hyväksi, jotta mies voisi toisaalta kokea palvelun ”omakseen”, joka voisi mahdollisesti vastata juuri hänen ongelmiinsa tai tarpeisiin. Toisaalta haluttiin tehdä kohtaaminen mahdollisimman helpoksi sekä miehelle että juuri aloittaneelle TukiMies-projektin työntekijälle, kun mahdollisesti toisen setlementin työntekijän aikaisempaa kontaktia ja miehen tuntemista käytettiin hyväksi siirtäen vaihtamiseen Poikkeuksetta Kaarisillassa miespuoliset kävijät käyttivät mahdollisuutta hyväkseen ja tutustuivat TukiMies-projektiin ja sen työntekijään. Hämeenlinnan setlementti ry:n muiden työntekijöiden ohjaava rooli tässä mielessä on säilynyt aina projektin loppumetreille asti, sillä toimiessaan hyvinkin erilaisissa yhteyksissä ja tehtävissä, he kohtaavat ihmisiä, näkevät ja kuulevat ihmisten tarpeita, ja tarvittaessa osaavat ohjata apua tarvitsevan miehen TukiMiehen luo.

Vähitellen, käytännön yhteistyön kautta ja TukiMies-projektin tunnettavuuden myötä, miehiä ohjautui projektiin myös eri yhteistyötahojen kautta. Keskeisessä roolissa toimivat maahanmuuttaja-asioiden kanssa työskentelevät Hämeenlinnan alueen työvoimatoimiston työvoimaohjaajat . He ohjasivat ja neuvoivat asiakkaan joko suoraan Tukimiehen luo, tai myös ottivat itse yhteyttä ja tiedustelivat Tukimiehen mahdollisuutta ottaa uusi asiakas vastaan ja tarjota hänelle hänen tarvitsemaansa apua. Kun tieto edelleen levisi, osasivat myös miehet itse ottaa suoraan yhteyttä, jolloin tieto uudesta työmuodosta oli levinnyt esimerkiksi miesten oman ”viidakkorummun” kautta. Saattoi olla myös niin, että maahanmuuttajamies kertoi huolestuneensa jonkun toisen miehen tilanteesta ja kehotti etsimään hänet käsiinsä. Yksittäisiä yhteydenottoja alkoi tulla myös Hämeenlinnan alueen sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijöiltä, työvoiman palvelukeskuksen työvoimaohjaajilta ja sosiaalityöntekijöiltä, lähiökeskuksista, Hämeenlinnan kaupungin maahanmuuttajien palvelupisteestä, keskussairaalarasta ja hyvin moninaisista tahoista.

Ohjauskielenä on ollut suomi, ruotsi ja englanti. Tämä osaltaan on myös vaikuttanut asiakasryhmän muotoutumiseen, erityisesti projektin alkuvaiheessa. Varsinkin niiden miesten kohdalla, joilla on oman etnisen ryhmän edustajia, joko perhepiirissä tai muussa lähiverkostossa, on suomenkielen oppiminen ollut puutteellista ja sitä kautta tavoittaminen on ollut vaivalloista. Kaarisilta –keskuksen vertaistyöntekijän myötä TukiMies on tavoittanut projektin loppuvaiheessa myös niitä, jotka tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa ja jota voidaan toteuttaa vain heidän omalla äidinkielellään.

4 TOIMENPITEET

4.1 Henkilökohtainen keskusteluapu, ohjaus ja neuvonta

4.1.1 Asiakastyö

TukiMies-projektissa haluttiin löytää uusia työtapoja ja välineitä auttaa kohderyhmän miehiä. Avainsanoiksi haluttiin nostaa ihmisen kohtaaminen, kiireettömyys ja luottamuksen saavuttaminen.. Miehen kohtaamiselle ja asioista keskustelemiselle haluttiin varata aikaa ja luoda kiireetön ilmapiiri, jossa on tilaa sanoille , mutta myös hiljaisuudelle. Ensimmäiset tapaamiskerrat olivat yleensä tutustumista ja molemminpuolista tunnustelemista. Ensimmäisten tapaamisten yhteydessä sovittiin aina uusi tapaamisaika ja eri tavoin pyrittiin varmistamaan niin, että mies tulee uudelleen ja kontakti työntekijään säilyy. Tutustuminen oli luontevaa aloittaa esimerkiksi erilaisten etuuksiin liittyvien lomakkeiden täyttämisen opastamisesta ja vähitellen ohjata keskustelua myös elämän muille eri osa-alueille. Intensiivisten keskustelun, asiakkaan kertomuksen, sekä myös työntekijän omien havaintojen pohjalta pyrittiin luomaan kokonaiskuvaa asiakkaan tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Vähitellen luottamuksen kasvaessa, mies saattoi avautua kertomaan laajemmin esimerkiksi perheestään, ajatuksistaan ja tunnoistaan. Haasteena oli löytää yhteinen kieli, jolloin asiakas kokisi tullessa kuulluksi ja varsinkin ymmärretyksi. Kohtaamisissa pyrittiin luomaan kiireetön tunnelma, sekä kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri, jotta mies kykenisi ilmaisemaan itseään hieman vajavaisellakin suomenkielen taidollaan, jos muuta yhteistä kieltä ei ollut.

Avun tarveet ovat vaihdelleet suuresti ja ovat olleet hyvin yksillöllisiä riippuen asiakkaan elämäntilanteesta. Asiakkaina on ollut n. 30 miestä, jotka ovat joko kertaluonteisesti tai hyvin satunnaisesti tarvinneet apua esimerkiksi jonkin asiaperin täyttämässä tai tiedon hankkimisessa.

Toisen ryhmän ovat muodostaneet noin 10 miestä, jotka ovat tarvinneet säännöllistä TukiMiehen ohjausta, neuvontaa ja keskusteluapua. Heidän kanssaan on käsitelty mm. seuraavia asioita:

- raha ja talous, etuudet ja niiden hakeminen
- työ
- opiskelu
- fyysinen ja psyykinen terveys
- sosiaaliset verkostot, ihmissuhteet
- lainopilliset asiat
- maahanmuuttajuuteen ja siihen liittyvät oleskelu-lupa-asiat

Niiden asioiden tiimoilta Tukimies on yhdessä miesten kanssa ollut yhteydessä ja rakentanut yhteistyöverkostoa laaja-alaisesti Hämeenlinnassa toimiviin viranomaistahoihin, yhteisöihin ja muihin toimijoihin. Tukimies on toiminut osana verkostoa esimerkiksi osallistumalla asiakapalavereihin, joissa asiakkaan lisäksi mukana ovat voineet olla mm. opettajia asiakasperheen lasten koulusta, työntekijöitä päiväkodista, maahanmuuttajien palvelupisteestä, työvoiman palvelukeskuksesta ja työvoimatoimistosta. TukiMiehen rooli on ollut sekä asiantuntijuus maahanmuuttajuuteen, sekä miehen tarpeisiin liittyvissä kysymyksissä. TukiMies on toiminut myös miehen puolestapuhujana, ja varmistanut, että keskusteluissa huomioidaan myös miehen omia näkemyksiä ja toiveita.

4.1.2 Kohderyhmä

Projektin kohderyhmäksi muotoutui pääasiassa yksinäisiä, mutta myös perheellisiä maahanmuuttajamiehiä, jotka olivat jo pitempään asuneet Suomessa, eivätkä enään kuuluneet kotoutumislain piiriin, mutta intergroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan oli tuottanut heille vaikeuksia jo pitkään, monista erilaisista syistä johtuen. Viranomaistahot pääsääntöisesti ohjasivat TukiMieheen sellaisia asiakkaita, joiden kohdalla katsottiin, että esimerkiksi työhallinnon ja sosiaalityön käytössä olevien työmenetelmien keinot eivät yksin riitä, ja tarvitaan uusia lähestymistapoja ja toimintamuotoja.

Voidaan kuitenkin todeta, että monen miehen kohdalla haasteet olivat muuttuneet ongelmiksi. Pitkäaikaistyöttömyys, kielitaitoon liittyvät kysymykset, erilaiset oppimisvaikeudet ym. tekivät asiakastyöstä haastavaa, ja projektin aikana koettiin tärkeäksi ja jopa velvollisuudeksi tarjota näille miehille intesiivistä, pitkäjännitteistä ja yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa, jossa avainsanoja ovat kiireettömyys, ihmisseläisyys, asiakkaan kohtaaminen ja luottamus. Tukimiehen asiakkaaksi valikoitui miehiä, jotka ovat tarvinneet säännöllistä tukea, ohjausta ja neuvontaa monilla elämän eri osa-alueilla. Moni asiakas on ollut projektissa mukana sen alkuvaiheesta lähtien aina projektin päättymiseen saakka. Koska haluttiin tarjota yksilöllistä ja intesiivistä tukea, asiakaskunta määrällisesti muodostui melko pieneksi. Kaiken kaikkiaan Tukimies-projektissa on asioinut 41 miestä, jotka voidaan käyntien perusteella jakaa kahteen ryhmään. Heistä osa on asioinut kertaluonteisesti tai hyvin satunnaisesti, ja osa, noin kymmenen miehen voidaan katsovan olleen Tukimies-projektin tarjoaman ohjaus- ja neuvontapalvelun ”suurkuluttajia”, jotka ovat asioineet TukiMiehen luona viikottain.

Projektin alkuvaiheessa pyrittiin tavoittamaan myös ns. monikulttuurisessa parisuhteessa eläviä miehiä, joilla naisten tai toisten miesten kertoman mukaan tiedettiin olevan väkivaltakäyttäytymistä ja parisuhdevaikeuksia.. Monikulttuurisessa parisuhteessa elävien miesten tavoittaminen todettiin haastavaksi ja ongelmakeskeiseksi. Parisuhteen vaikeuksista puhuminen on hyvin arkaluontoinen

aihealue etenkin pelkästään miesnäkökulmasta ja sitä selvitetään usein vain pakon edessä viranomaistahoille. Viraomaistahot tarjosivat parille asiakkaalleen mahdollisuutta keskusteluun TukiMiehen kanssa, mutta koska projektin toimintaperiaatteena on vapaaehtoisuus ja miehen oma halu kertoa omia ongelmiaan, eivät nämä miehet halunneet puhua ja selvittää häpeälliseksi kokemiaan asioita ”ulkopuolisen” kanssa.

Yksinäisten, muiden toiminta- ja tukipalveluiden sekä sosiaalisten verkostojen ulkopuolella olevien maahanmuuttajamiesten problematiikka ja siihen liittyvien ratkaisumallien kehittäminen koettiin kuitenkin niin haastavaksi, että siihen päätettiin keskittää projektin ja projektivastaavan käytössä olevat resurssit. Näiden linjausten pohjalta Tukimies-projektiin valikoitui miehiä, jotka ovat tarvinneet säännöllistä tukea, ohjausta ja neuvontaa monilla elämän eri osa-alueilla. Moni mies on ollut projektissa mukana sen alkuvaiheesta lähtien aina projektin päättymiseen saakka. Koska haluttiin tarjota yksilöllistä ja intesiivistä tukea, projektin osallistujajoukko jäi melko pieneksi. Kaiken kaikkiaan Tukimies-projektissa on ollut ohjauksetoimia yhteensä noin 900, ja kestoltaan ne ovat olleet 1-3 tuntia. Projektissa on asioinut yhteensä 41 miestä, jotka voidaan käyntien perusteella jakaa kahteen ryhmään:

1. **Kävijät**, jotka ovat hakeneet ohjausta ja neuvontaa TukiMieheltä kertaluonteisesti tai hyvin satunnaisesti
2. **”Suurkuluttajat”**, n. kymmenen miestä, jotka ovat olleet Tukimieheen yhteydessä lähes viikottain useamman kuukauden, vuoden tai koko projektin ajan

Projektin ”suurkuluttaja”-miesten kohdalla uuteen maahan ja yhteiskuntaan integroitumisen haasteet olivat muuttuneet muuttuneet sitkeiksi ongelmiksi. Pitkäaikaistyöttömyys, kielitaitoon liittyvät kysymykset, erilaiset oppimisvaikeudet ym. tekivät ohjaustyöstä haastavaa. Projektin aikana koettiin tärkeäksi ja jopa velvollisuudeksi tarjota näille miehille intesiivistä, pitkäjännitteistä ja yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa, jossa keskeisenä sisältönä oli miehen elämäntilanteen kokonaisvaltainen selvittely sekä jaksamisen ja elämänuskon tukeminen vaikeuksien keskellä.

Asiakasryhmän haastavuuden takia resursseja on käytetty paljon pieneen kohderyhmään. Projektin päättyessä voidaan tietysti kysyä, onko valittu linjaus kohderyhmien suhteen ollut järkevää vai voimavarojen haaskaamista. Tai olisiko TukiMiehen kuitenkin pitänyt pyrkiä tavoittamaan määrällisesti enemmän miehiä, erityisesti perheellisiä ja monikulttuurisessa parisuhteessa eläviä miehiä? Keskittymällä yhden miesryhmän kanssa työskentelyyn TukiMies-projektin aikana on saatu esiin paljon kysymyksiä ja havaintoja sekä vastauksia ja toimintamalleja, joita voidaan soveltaa, ei ainoastaan maahanmuuttajamiestyössä, vaan myös laajemmalti miestyössä, sekä syrjäytymisvaarassa tai jo syrjäytyneiden kohtaamisessa. Monikulttuurisessa parisuhteessa elävien, erityistukea tarvitsevien miesten, naisten ja perheiden tukitoimintaan tullaan tarttumaan tulevana vuosina yhteistyössä Hmeenlinnanlinnan settlementti ry:n Tukikoti – projektin kanssa, mikäli TukiMies-toiminnan jatkokehittelyyn saadaan lisärahoitusta

4.1.3 Ratkaistava ongelma ja tarve esitylle toiminnalle.

Kohderyhmän muotoutumisen ja henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan kautta voidaan tarkastella esiin nousseita kysymyksiä ja tarvetta TukiMies-projektin tyyppiselle toiminnalle. Jo alkuvaiheessa saaman sekä asiakas- että yhteistyöverkostoista kantautuneen palautteen pohjalta voitiin todeta, että tarve oli olemassa ja erityisesti miehille suunnatusta palvelusta. Miehet kokivat

tärkeäksi, että on ylipäättään joku työntekijä, joka on nimenomaan heitä varten ja keskittyy heidän ongelmiansa ratkaisuun. Miesten palautteen perusteella he olivat kokeneet turhautumista siitä, että he eivät olleet saaneet mielestään riittävää palvelua virallisen palvelujärjestelmän kautta, oli kyse työllistymiseen tai erilaisiin sosiaali- ja terveystalveluiden saamiseen liittyvissä asioissa. Miesten kyky hakeutua palvelujen piiriin saattoi olla puutteellinen, ei tiedetty mistä tai miten apu löytyy kulloinkin tarvitsemaansa ongelmaan. Miesten turhautuminen omaan tilanteeseensa tai katkeroituminen viranomaistahoihin oli saattanut aiheuttaa pitkäkestoisena toimintakykyyn alentavasti liittyviä ongelmia, esimerkiksi masennusta. Tarvittiin intesiivistä keskusteluapua, jossa pyrittiin löytämään ihmisestä voimavaroja ja auttaa miestä löytämään itsestään vahvuuksia ja siten pyrkiä vaikuttamaan miehen omaan aktiivisuuden lisäämiseen ja motivaation kasvuun. Projektin edetessä vahvistui ajatus siitä, että TukiMies-projektin kohderyhmäksi muotoutuneen asiakasryhmän miesten kohdalla tarvitaan mahdollisuuksia kokonaisvaltaiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä kontakteja useampiin suomalaisiin miehiin ja positiivisiin miehen malleihin.

Myös viranomaistahoista kantautui viestiä ja koettiin tärkeäksi että heidän käytössään olevien työmenetelmien rinnalle tarvitaan myös vaihtoehtoisia tapoja ja kolmannen sektorin tarjoamaa liikkumavaraa, jotta asiakkaiden tilanteeseen voitaisiin saada myönteistä kehitystä. TukiMies-projekti nähtiin yhtenä potentiaalisena lisätyökaluna ja uutena mahdollisuutena varsinkin sellaisen asiakasryhmän kohdalla, kun katsottiin että ”kaikki keinot oli jo käytetty”. Tarvittiin myös havainnoijaa, joka seuraa miehen selviämistä arjessa, kurssien, työllistämisten, erilaisten tukitoimien vaikutusta asiakkaan näkökulmasta.

4.1.4 Päämäärä ja tavoitteet

Projekti keskittyi etniseen vähemmistöihin kuuluvien miesten sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien helpottamiseen, sekä ennaltaehkäisyyn. Projektin edetessä ja asiakasryhmän muotoutuessa voitiin havaita, että paljon ohjausta ja neuvontaa tarvitsevien miesten kohdalla oli tarpeellista miettiä tavoitteiden kriittistä tarkastelua ja mahdollista uudelleenasettelua yksilöllisesti yhdessä miesten kanssa. Työttömyys, heikko taloudellinen tilanne, jatkuvat maksuvaikkeudet ym. ongelmat olivat pitkäkestoisina tekijöinä vaikuttaneet miesten psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn niin, että ei ollut välttämättä näköpiirissä ratkaisuita, joilla lyhyellä tähtämellä pystyttäisiin vaikuttamaan juuri näihin ongelmiin. Näiden miesten kohdalla ohjauksen ja neuvonnan ensijainen tehtävä oli tukea selviytymistä arkipäivässä ja ylläpitää toimintakykyä, mutta myös ennaltaehkäisevä rooli ja pienten kehitysaskelien suunnittelu ja toteutus yhdessä asiakkaan ja viranomaisverkoston kanssa. Tärkeänä mittarina oli yhteiset tapaamiset, joissa yhdessä miehen ja viranomaistyöntekijöiden kanssa TukiMies arvioi ja nosti esiin havaitsemiaan kehitysaskelita. Siten voitiin vahvistaa myös miehen luottamusta ja sitoutumista, sekä oman osallisuuden vahvistamista oman elämäntilanteen edistämiseksi.

Projektissa keskityttiin tavoitteeseen kehittää työmenetelmä muista palveluista syrjäytyneiden tavoittamiseen, palveluohjaukseen ja tukitoimintaan. Projektissa tavoitettiin juuri niitä syrjäytymisvaarassa olevia tai jo osittain syrjäytyneitä miehiä. Syrjäytyneisyys on johtunut osittain sosiaalisten verkostojen puutteesta. Ne miehet, jotka ovat perheellisiä, elävät parisuhteessa tai saavat oman etnisen verkoston kautta tukea, selviävät paremmin. Perheen hyvinvointiin, naisten ja lasten asemaan liittyvät asiat ratkotaan perhepiirissä tai etnisen ryhmän sisällä, ja perheellisten miesten ohjauksen tarve ei ole näkynyt kovin suurelta osin TukiMies-projektin asiakkuuksissa. Toisaalta on puuttunut välineitä ja resursseja kehittää ja toteuttaa sen tyyppistä lähestymistapaa, jolla voitaisiin saavuttaa perheellisten miesten ja eri etnisen ryhmien luottamus.

Ohjaus- ja neuvontatyö jatkui projektin loppuun asti. Kohderyhmän miehet olisivat tarvinneet yksilöllisiä ratkaisuja elämäntilanteensa kokonaisvaltaiseksi kohentamiseksi. Liikuttiiin suurten kysymysten äärellä, kuten työttömyys, koulutus, sosiaaliturva, mielenterveys, virallinen palvelujärjestelmä ja sen toimivuus jne. On ollut vaikea mieltää ja löytää uusia ratkaisuja niiden miesten kohdalla, kun virallisen palvelujärjestelmän keinot ovat käytetty, jossain tapauksissa useampaankin kertaan, eikä edistystä miesten elämässä ole tapahtunut. Yhden ihmisen tai projektin mahdollisuudet kehittää uusia yksilöllisiä ratkaisuja ovat rajatut, jos uusia malleja löytyykin, niiden pitempikestoiseen toteuttamiseen tarvitaan riittävät resurssit. Hämeenlinnan setlementti ry:n miestyötä käynnistävän ensimmäisen projektin tärkein tavoite ja tehtävä on ollut tiedon tuottaminen ja vaikuttamistyö. Sen aikana on tehty havaintoja, nostettu esille kohderyhmän miesten elämästä nousseita kysymyksiä ja käyty vuoropuhelua viranomaisten kanssa heidän omista ja palvelujärjestelmän esteistä näiden miesten auttamistyössä. Myös miesten kanssa on käsitelty tekijöistä, jotka heidän omassa elämässään aiheuttavat syrjäytymistä. Intensiivisen työkentelyotteen ja miesten henkilökohtaisen neuvonnan kautta, TukiMiehen keskeiseksi tehtäväksi on muodostunut välittää verkostolle myös niitä miesten vahvuuksia ja voimavaroja, joita välttämättä viraomaistyössä ei ole mahdollisuutta havaita tai ne eivät työn luonteen takia tule esiin. Tätä kautta voidaan osaltaan myös kehittää verkoston osaamista miesten kohtaamisessa. TukiMies-projektin aikana saatujen kokemusten ja kontaktien pohjalta on helpompi ryhtyä kehittämään uusia pitkäkestoisempia tukitoimintoja kohderyhmiin kuuluville miehille.

4.2 Verkostotyö

4.2.1 Viraomaisverkosto ja TukiMiehen rooli

Asiakastyön kautta Tukimiehen keskeisimmiksi yhteistyötahoiksi nousivat Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto ja työvoiman palvelukeskus, jossa yhdistyivät sekä työhallinnon että sosiaalitoimen palvelut. Tukimies osallistui asiakasyhteistyöpalaveriin, joissa suunnitelmallisesti kartoitettiin asiakkaan elämäntilannetta hyvin kokonaisvaltaisesti, käytiin läpi tehtyjä toimenpiteitä ja niiden vaikutusta. Näihin tilanteisiin TukiMies toi oman näkemyksensä asiakkaan tilanteesta, ongelmakohtia mutta myös niitä asiakkaan vahvuuksia ja voimavaroja, joita voitaisiin paremmin hyödyntää. Asiakkaan aktivointisuunnitelmissa nämä seikat pyrittiin ottamaan huomioon, sekä uusia työkaluja miettiessä huomioitiin kolmannen sektorin tarjoamien palveluiden erityispiirteet ja voimavarat. TukiMiehellä oli mahdollisuus toimia lähellä ihmistä, nähdä hänen arkeaan ja toisaalta TukiMiehellä ei ollut viranomaisroolin ”rasitteita”, kun kohtaaminen ei perustunut TukiMiehen päätäntävaltaan esim. toimeentulotukiin liittyvissä asioissa. Aktivointisuunnitelmissa keskustelun pohjalta sovittiin niistä toimenpiteistä, jotka voisivat vaikuttaa myönteisesti asiakkaan elämäntilanteeseen, sekä sovittiin keskinäisestä työnjaosta, jossa myös TukiMiehellä oli oma tehtävänsä. Tehtävänä oli esimerkiksi seurata tavoitteiden toteutumista ja täytännönpanoa, sekä pyrkiä huolehtimaan siitä että asiakkaalla on edellytykset toteuttaa ja pitää kiinni sovituista tehtävistä.

TukiMiehen rooli oli usein toimia myös asiakkaan puhemiehenä, ”puolueettomana puolestapuhujana”. Jo yhteistyön toimivuuden kannalta oli tärkeä välttää asiakas- viranomais- vastakkainasettelua ja TukiMies korosti puolueetonta roolia myös asiakastilanteissa ja kahdenkeskisissä neuvotteluissa. Asiakkaalle tehtiin selväksi, että asiakkaan etu ei tarkoita sitä että TukiMies on aina samaa mieltä asiakkaan kanssa. Niissä tilanteissa kun asiakas koki saamansa epäoikeudenmukaista tai puutteellista palvelua viraomaistahoilta, esim. erilaisten etuuksien saamisessa, TukiMiehen rooli oli neuvotteleva, välittäjä ja sovittelija. Asioihin pyrittiin saamaan

kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu yhteisten tapaamisten avulla. Kysymys saattoi olla esimerkiksi siitä, että asiakkaalla saattoi olla virheellinen tai puutteellinen käsitys vaikkapa toimeentulotuen myöntämis- ja laskemisperusteista, jolloin hän tunsikin kokeneensa vääryyttä. Verkostotapaamisten avulla asiakkaalle tarjoutui mahdollisuus saada tarvittavaa tietoa itseään koskevista etuisuuksista, oikeuksista mutta myös velvollisuuksista. Mikäli asiakas oli tyytymätön viraomaisten toimintaan, eikä ratkaisua löytynyt sovittelun ja neuvottelun kautta, ohjattiin hänet esim. sosiaaliamiehelle tai tietyissä tapauksissa oikeusaputoimistoon

Yhteistyöverkosto kaiken kaikkiaan muodostui hyvin moninaiseksi johtuen kohderyhmän miesten hyvin moninaisista tarpeista ja ongelmavyyhdeistä. Suoranaisina yhteistyötahoina, tai yksittäisissä asiakastapauksissa TukiMiehen palveluohjauksen kautta asioita selvittämässä olivat terveyskeskukset (asiakkaan omalääkäri, psykologit), Kanta-Hämeen keskussairaalan psykiatrian osasto, edellä jo mainitut Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto ja työvoiman palvelukeskus, aluesosiaalitoimistot, Hämeenlinnan kaupungin maahanmuuttajien palvelupiste, Hämeenlinna-Vanajan seurakunta (diakoniatyö, perheasioiden sovittelu), alueen lähiökeskukset, Viittakiven opisto, Vanajaveden opisto, Avain-säätiö, Hämeenlinnan seudun työtoiminnan säätiö Luotsi, Hämeenlinnan Poliisi, Hämeenlinnan kihlakunnan ulosottoimisto, Hämeenlinnan oikeusaputoimisto, Sosiaalialan Osaamiskeskus Pikassos Oy (sosiaaliamies), Kela, oppilaitokset jne.

Hyvin toimivan verkostoyhteistyön avulla TukiMies-projektin asiakkaat saivat hyvin yksilöllistä palvelua ja kokemuksen kuulluksi tulemisesta. Mikäli asiakkaan tilanteessa jokin vaati pikaista selvitystä, asioihin pystyttiin reagoimaan nopeasti yhdessä TukiMiehen ja viranomaisten taholta. Viraomaistyö oli joustavaa ja asiakkaalle tarjottiin mahdollisuus selvittää esim. toimeentuloon tai työllisyyteen liittyviä asioita työntekijän toimesta, lyhyelläkin varoitusaikalla ja ennaltaehkäisevästi.

4.2.2 Hämeenlinnan setlementti ry:n sisäinen verkosto

Projektin alkuvaiheessa setlementin eri työmuotojen, projektivastaavien ja heidän omien verkostojen apu ja merkitys oli suuri TukiMies-projektin asiakasohjautuvuuteen. Myös eri projektien avulla oli käytettävissä työkaluja, joilla oli löydettävissä apua miesten erilaisiin elämäntilanteisiin. Esim. setlementin järjestämät retket ja tapahtumat ja suomenkielen keskustelukerho tarjosivat mahdollisuuden uusiin sosiaalisiin kontakteihin ja verkoston laajenemiseen, sekä uusien taitojen oppimiseen ja kehittämiseen.

Kaarisilta-keskuksen ja muitten työmuotojen kautta tarjoutui myös TukiMies-projektin asiakkaille mahdollisuus työharjoitteluun ja työkokeiluun, joiden toteutuksessa ja suunnittelussa lähtökohtana oli jokaisen yksilön tarpeet ja vahvuudet.

Erityisesti projektin loppuvaiheessa koettiin tärkeäksi, johtuen setlementin työmuotojen monimuotoisuudesta, kehittää erityinen ohjauspolku eri työmuotojen ja projektien välille. Näin varmistettaisiin ihmisten oikea ohjautuvuus tarvitsemiensa avun tai palvelun piiriin ja samalla vähennettäisiin päällekkäistä työtä eri työmuotojen välillä.

4.3 Miesten tukiryhmätoiminta

Miesryhmätoimintaideoa käynnistettiin yhdessä Hämeenlinna-Vanaja seurakunnan työntekijän, kappalainen Reijo Sillanpään kanssa. TukiMies-projektin työntekijä Risto Lassila ja Reijo Sillanpää vastasivat sekä suunnittelusta että toteutuksesta. Miesryhmä kokoontui syksyllä 2004

kerran viikossa, vuoroviikoin kahdessa Hämeenlinnan alueen lähiökeskuksessa, Nummella ja Katumalla. Ryhmän alkamisesta tiedotettiin lehtisin jota jaettiin lähiöpubeihin, yleisille ilmoitustauluille kauppoihin, kirjastoihin ym, lähiökeskuksiin, setlementin ja seurakunnan työntekijöiden kautta eri yhteistyöverkostoihin ja kohtaamispaikkoihin. Miesryhmän alkamisesta tiedotettiin ilmaisjakelulehdissä, sekä kirkon ja setlementin omissa julkaisuissa ja tiedotteissa.

Miesten tukiryhmätoiminnassa tavoitteena oli järjestää yhteistä toimintaa sekä suomalaisille että maahanmuuttajataustaisille miehille. Ryhmän toiminnassa ei kuitenkaan haluttu nostaa esiin hengellisiä asioita vaan toimintaa ohjasivat yleisinhimilliset arvot ja kunnioittavan kohtaamisen periaatteet. Toiveena oli saada kokoon joukko miehiä toiminnallisten keinojen kautta, mutta jatkossa oli tarkoitus tuoda esiin myös miehistä itsestään nousevia teemoja ja askarruttavia asioita. Toiminallisia menetelmiä olivat mm. petankin peluu ja keilaus. Keskusteluilloissa aiheina käsiteltiin teemoja, jotka liittyivät esim.vanhemmuuteen ja perheeseen. Ryhmässä kävi vaihtelevasti 1-7 osallistujaa, pääasiassa maahanmuuttajia, mutta myös suomalaisia miehiä. Miesryhmätoiminta päätettiin lopettaa. vetäjiensä toimesta joulukuussa 2004 vähäisen osallistumäärien ja toisaalta aikaresurssien takia.

On vaikea sanoa, miksi osallistujamäärät jäivät lopulta niin vähäiseksi, runsaasta tiedotuksesta huolimatta. Toiminta-ajatus olisi ehkä voinut olla spesifioidumpi, eikä ajatella miehiä yhtenä homogeenisenä ryhmänä. Ohjelman rakentamisessa ja toteutuksessa olisi voinut huomioida ajatuksen vertaisryhmistä, esimerkiksi isyyteen liittyvissä kysymyksissä. Pyrittiin tarjoamaan liian yleistä, ”kaikille” miehille kiinnostavaksi oletettua toimintaa, joka ei kuitenkaan osoittautunut sellaiseksi, joka olisi laajemmalti kerännyt osallistujia. Tilajärjestelyin pyrittiin myös alueellisesti tavoittamaan liian laajasti kohderyhmää. Mahdollisten osallistujien oli ehkä vaikea hahmottaa kulloinkin ryhmän kokontumispaikkaa, koska toimintaa oli vuoroviikoin kahdessa eri lähiökeskuksessa.

4.4 Muu kehittämistyö

Tukimies on työpanoksellaan osallistunut setlementin kehittämistoimintaan, mm. eri projektien ja työmuotojen välillä. Tukimies on osallistunut opiskelijoiden ja työharjoittelijoiden ohjaamiseen, Hämeenlinnan setlementin järjestämien tapahtumien ja retkien suunnitteluun ja toteutukseen, Hämeenlinnan kaupungin ostopalveluiden suunnitteluun ja toteutukseen, sekä tukipalveluiden, kuten tukihenkilö- ja työvalmennuspalvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteutukseen. Lisäksi työnkuvaan on kuulunut osallistuminen eri verkostotapamisiin ja tiedottaminen sekä omasta että koko setlementin työstä erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa

Tukimies on myös osallistunut seminaareihin ja teemaluentoihin ja koulutustilaisuuksiin liittyen miestyöhön, monikulttuurisuuteen, traumoihin jne. Tukimies on osallistunut Hämeenlinnan setlementti ry:n sisäiseen pitkäkestoiseen, projektivastaaville tarkoitettuun ryhmätyönohjaukseen, sekä myös yksilölliseen työohjaukseen.

4.5 Monikulttuurisen miestyön verkosto

Setlementtiliiton Mamuset-projektin kautta tarjoutui mahdollisuus monikulttuurista miestyötä tekevien miestyöntekijöiden kokoontua ja kehittää omaa työtään, jakaa ajatuksia miestyöstä, sen luonteesta ja mahdollisista erityispiirteistä. Miestyön verkostoon on sisällytynyt koulutuksellinen ja työnohjauksellinen näkökulma. Ryhmä on käynyt tutustumassa miestyötä tekeviin tahoihin ja

työntekijöihin mm. Helsingin Kalliolassa, ja kokoontuneet viikoloppuseminaarin Kuopiossa, jossa käsiteltiin miestyöverkoston mahdollista roolia ja funktiota tulevaisuudessa.

5 TUKIMIES-PROJEKTIN SEURANNAN JA ARVIOINNIN TYÖKALUJA JA ARVIOINNIN TOTEUTUS

5.1 Itsearviointi

Projektin seuranta ja arviointi perustui projektivastaavan ja projektin asettajan jatkuvaan itsearviointiin. Itsearvioinnilla tarkoitettiin systemaattista oman työn arviointia. Itsearvioinnissa korostui kysyvä ja analysoiva suhde omaan työhön. Johtuen TukiMies-projektin asiakastyöpainotteista luonteesta, itsearvioinnissa keskityttiin käytännön työstä nousevien kehittämistarpeiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

TukiMies-projektissa seurannan ja itsearvioinnin tapoja olivat:

- projektivastaavan henkilökohtainen päiväkirja
- toiminnanjohtajan ja TukiMies-projektin työntekijän kehittämiskeskustelut
- Hämeenlinnan setlementti ry:n hallituksen kanssa käydyt raportointi – ja kehittämiskeskustelut
- TukiMies-projektin asiakastilastointilomakkeet
- Hämeenlinnan setlementti ry:n eri toimintamuotojen yhteiset kehittämiskeskustelut ja kokoukset
- Hämeenlinnan setlementti ry:n projektivastaavien ryhmätyönohjaus, sekä TukiMies-projektin yksilötyönohjaus
- TukiMies-projektin ohjausryhmän kokoukset

Projektin **ohjausryhmän** jäsenet:

John Alatalo, Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissyhistys ry

Reijo Sillanpää, kappalainen, Hämeenlinna – Vanajan ev.lut.seurakunta

Juha Mäkirinta, opettaja, Vanajaveden opisto

Sirpa Mäkinen, toiminnanjohtaja, Hämeenlinnan setlementti

Timo Koskinen, Hämeenlinnan setlementti ry:n hallituksen jäsen

Ohjausryhmän rooli, oli lähinnä keskusteleva, ajatuksia herättävä, ideoiva, mutta siinä toteutui myös työnohjauksellinen näkökulma. Ohjausryhmä tarjosi tilaisuuden TukiMiehelle nostaa esiin työn erikoispiirteitä ja haasteita, joita voitiin yhdessä käsitellä

5.2 Ulkoinen arviointi

Tukimies-projektista ei tehty resurssien puutteen vuoksi puhtaasti ulkopuolista arviointia. Tukimies-projektin käynnistymisestä tiedotettiin sen alkuvaiheissa mm. eri oppilaitoksiin, mutta opiskelija-arvioijaa ei löytynyt. Työntekijän ja hänen tukiverkostojensa resurssit keskitettiin prosessiarvioinnin idean mukaisesti käytännön kehittämistyöstä nousevien tarpeiden jäsentämiseen ja projektin toiminnan suuntaamiseen niiden pohjalta..

Erityisesti, kun kyse on ns. yhden miehen projektista, olisi varmasti ulkopuolisesta arvioinnista ollut hyötyä puolueettomien kehittämisenäkemyksien, sekä tulosten ja toiminnan tarpeellisuuden

näkökulmista. Projekti painottui pitkälti kohderyhmänsä ohjaus- ja neuvontatyöhön ja sen kehittämiseen. Intensiivisessä asiakastyössä on vaarana, että työntekijän arviointikyky sokeutuu, kun voimavarat keskitetään pääasiassa miesten ongelmien ratkaisuun ja toimitaan lähellä ihmistä. Kuitenkin, se saattaa olla myös voimavara, jotta havaitaan niitä mahdollisia epäkohtia ja kehittämisalueita esimerkiksi virallisessa palvelujärjestelmässä ja jotta voidaan myös kehittää TukiMies-projektia ja palveluohjausmallia ihmisläheisestä näkökulmasta ja yksilöllisistä tarpeista.

Arviointi ei kuitenkaan perustunut vain yhden miehen arviointiin vaan palautetta ja arviointitietoa kerättiin runsaasti sekä projektin asiakkailta ja yhteistyökumppaneilta, sekä keskustelujen kautta erilaisissa yhteyksissä, mm. verkostotapaamisissa, koulutustilaisuuksissa ja seminaareissa. Asiakkaille ja yhteistyökumppaneille tehtyjä haastatteluja on luettavissa jo väliraportissa (TukiMies-projektin väliraportti 31.10.2005) sekä loppuraportissa, jota varten toteutettiin laajempi asiakkaiden ja yhteistyötahojen haastattelukokonaisuus (TukiMies-loppuraportti 31.10.2006)

6 TUKIMIES-PROJEKTIN LOPPURAPORTIN HAASTATTELUT

6.1 Haastattelut arvointimenetelmänä

Projektin edetessä kohti loppuaan nousi haasteelliseksi tehtäväksi löytää arviointimenetelmiä, joilla mitattaisiin TukiMies-projektin tuloksellisuutta, varsinkin kun kohderyhmänä oli ollut miehiä, joiden kohdalla tarvittiin pitkäjänteistä työtä ja etenemistä varovaisin askelin. Kaikkein parhaimmiksi menetelmäksi katsottiin asiakkaiden omat kokemukset ja ajatukset TukiMies-projektin hyödyllisyydestä, peilaten niitä heidän elämäntilanteisiinsa ja mahdollisiin myönteisiin muutoksiin. Toisaalta, koska TukiMies toimi tiiviissä yhteistyössä viraomaistahojen kanssa, haluttiin myös heidän ”virallinen” ammatillinen näkemys TukiMies-projektin mahdollisista hyödyistä ja tarpeellisuudesta sekä työntekijä- että asiakasnäkökulmasta tarkasteltuna.

Keskeiseksi kysymykseksi projektin aikana nousi kysymys siitä, saako erityisen tuen ja ohjauksen tarpeessa olevat asiakkaat riittävää ja oikeanlaista palvelua, joilla voitaisiin löytää ratkaisuja heidän elämässään oleviin solmukohtiin. TukiMies-projektissa koettiin toisaalta tärkeäksi havainnoida mahdollisia kehittämistarpeita virallisessa palvelujärjestelmässä, sekä nostaa esiin niitä ongelmakohtia, jotka hidastavat tai vaikeuttavat maahanmuuttajataustaisten miesten sopeutumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Loppuraportin haastatteluilla pyritään selvittämään yhteistyötahojen näkemysten ja kokemusten kautta niitä tekijöitä, jotka aiheuttavat syrjäytymistä ja toimintakyvyn heikkenemistä ja miten ongelmien ratkaisuun ja ennaltaehkäisyyn olisi löydettävissä uusia ratkaisuja, työmalleja ja toimintatapoja, ja erityisesti yhteistyössä viraomaistahojen ja kolmannen sektorin välillä.

6.2 Keitä haastateltiin ja valintakriteerit?

Haastateltavat olivat:

Sinikka Ruppell, työvoimaneuvoja, Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto
Davorka Komsu, työvoimaneuvoja, Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto
Pekka Salomaa, ammatinvalintapsykologi, Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto
Petri Siren, työvoimaneuvoja, Hämeenlinnan seudun työvoiman palvelukeskus

Marikka Ihamäki-Salo, sosiaalityöntekijä vs., Hämeenlinnan seudun työvoiman palvelukeskus
Rauni Pirkkamaa, sosiaalityöntekijä, Hämeenlinnan seudun työvoiman palvelukeskus
Satu Loippo, sosiaaliamies, Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy
Muhshin Milli, vertaistyöntekijä, Hämeenlinnan setelementti ry., Kaarisilta-keskus

TukiMies-projektin loppuraportin arviointi on yhdistelmä TukiMies-projektin työntekijän näkemyksiä, kokemuksia ja arviointia, sekä haastattelujen kautta asiakkaiden, että yhteistyötahojen arviointia TukiMies-projektista. Teemahaastattelut suoritettiin lokakuussa alussa 2006. Valintaperusteluina yhteistyötahojen osalta oli haastatella niitten organisaatioiden ja yksiköiden edustajia ja erityisesti niitä työntekijöitä, joiden kanssa TukiMies on tehnyt kaikkein tiivistä käytännön yhteistyötä yhteisten asiakastapausten kautta. Yhteistyötahojen työntekijöitä haluttiin ottaa mukaan näinkin runsaasti, sillä kyse on kuitenkin marginaaliasiakkuuksista ja määristä ja maahanmuuttajiasiakkuudet saattavat olla jopa yksittäistapauksia eri työntekijöillä. Poikkeuksena on Hämeenlinnan seudun työvoimatoimisto, jossa on tiimi, joka hoitaa kattavasti maahanmuuttaja-asiakkuuksia. Laajalla haastattelun toteutuksella haluttiin saada mahdollisimman kattava viranomaisnäkemys kohderyhmän problematiikasta ja tarpeista, erityisesti työhallinnon ja sosiaalitoimen näkökulmasta.

Sosiaaliamies valittiin mukaan, koska hänen työnkuvansa on opastaa ja neuvoa siinä tilanteessa, kun asiakas on tyytymätön saamansa sosiaalihuollon palveluun, saamaansa kohteluun tai haluaa muutosta häntä koskeviin päätöksiin. Ohjauksen luonne on samantyyppinen kuin TukiMies-projektin edetessä kehittynyt palveluohjaus – ja neuvonta. Sosiaaliamiehen rooli on myös toimia asiakkaiden ”puhemiehenä” ja nostaa esiin myös kehittämistarpeita sosiaalihuollon palvelujen osalta. Sosiaaliamies toimii, kuten TukiMieskin, lähellä ihmistä, keskustellen, kuunnellen ja antaen tilaa asiakkaan ajatuksille ja mielipiteille. Sosiaaliamiestoiminta perustuu sosiaalihuoltolakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista ja laissa on määritelty myös sosiaaliamiehen tehtävät. Sosiaaliamies työskentelee sosiaalihuollon asiakkaiden ja sosiaalihuollon viranomaisten kanssa, pääsääntöisesti niissä tilanteissa, kun asiakas on tyytymätön saamaansa sosiaalihuollon palveluun, kohteluun, päätöksiin, laskelmiin tai jollakin tavalla niihin liittyviin menettelyprosesseihin.

Asiakkaiden valintaperusteena oli haastatella niitä asiakkaita, jotka kohdalla TukiMies-projektin asiakkuus on ollut pitkäkestoista ja heidän ohjaus – ja neuvontatarpeensa on ollut suuri, jos sitä arvioidaan heidän käyntikertojensa perusteella. Lähtökohtana on ajatus siitä, että TukiMies-projektin ja sen keskeiseksi nousseen ohjaus- ja neuvontatyön tuloksia voidaan arvioida näiden miesten kautta kaikkein parhaiten. Haastateltavia asiakkaita oli yhteensä neljä maahanmuuttajataustaista miestä, joista kolme haastateltavaa on asunut Suomessa yli neljä vuotta, ja yksi miehistä yli kaksi vuotta. Ikäjakautuma on 30-50 ikävuoden välillä.

Kaikki asiakashaastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina, kahden miehen kanssa suomeksi, kahden miehen kanssa englanniksi. Kaksi haastattelua tehtiin kasvokkain, kaksi suoritettiin puhelinhaastatteluina. Yhteistyötahojen haastatteluista neljä suoritettiin yksilöhaastatteluina ja yksi työparin haastatteluina. Nämä kaikki suoritettiin kasvokkain. Lisäksi yhdeltä yhteistyötahon työntekijältä saatiin kommentit sähköpostitse.

Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja siihen saatiin suostumus kaikilta haastateltavilta. Myös kaikki haastateltavat antoivat luvan käyttää haastattelussa sanomaansa TukiMies-loppuraportissa.

6.3 Mitä haastatteluilla haluttiin selvittää?

Haastatteluissa oli kaksi pääteemaa:

1. TukiMies-projektin asiakaskohderyhmän tarpeet
 - a) mitkä tekijät voivat aiheuttaa syrjäytymistä
 - b) mitä pitäisi tehdä lisää tai toisin syrjäytymisen ehkäisemiseksi

2. TukiMies-projektin vaikuttavuus
 - a) asiakasnäkökulmasta
 - b) yhteistyötahojen työntekijöitten näkökulmasta,

Lisäksi haastatteluissa pohdittiin myös laajemmaltikin kolmannen sektorin tarpeellisuutta, tehtävää ja kehittämistarpeita tulevaisuudessa.

7. TULOKSET JA TUOTOKSET

7.1 Haasteista ongelmiksi – Mitkä tekijät saattavat aiheuttaa syrjäytymistä?

Kielitaito

Luku- ja kirjoitustaito, erilaiset oppimisvaikeudet

Koulutus

Työkokemus

Ammattitaito

Työkyky

Pakolaisuuteen liittyvät traumaattiset kokemukset

Kulttuuri

Suomalainen työelämä ja sen pelisäännöt

Sosiaalinen verkosto

Puutteellinen suomenkielen taito ei ole välttämättä ongelma ainakaan aluksi. Se on vain semmoinen tilanne että tästä yleensä lähdetään liikkeelle. Että siinä voi olla vaikeuksia sitten ymmärtää miten yhteiskunta toimii tai mitä asiakkaalta odotetaan...mutta ei se ole ongelma.. alussa. .se on vain hidaste.. se on sellainen tilanne mihin sitten voidaan jotenkin vaikuttaa. (työvoimaneuvoja)

Jotkut asiat toistuu, mitkä ovat tyypillisiä, se on varmaan se kielitaito, jonka kanssa painiskellaan, että osaisi riittävästi suomen kieltä, koska meillä tuntuu aina olevan niin, että pitää saada ammatillinen koulutus, tutkinto ja sitä kautta avautuu helpommin mahdollisuus päästä työelämään ja siellä tarvitaan tosi paljon kielitaitoa ennen kuin sen (koulutuksen) pystyy läpäisemään ja sitä on ehkä vaikea saavuttaa näillä resursseilla mitä meilläkin tarjotaan, monet asiakkaat ei yllä siihen.
(ammatinvalintapsykologi)

Väliinpuotoajatapauksiahan on, jos jokuesimerkki mikä tässä on tuttu, niin syystä tai toisesta maahanmuuttaja ei pysty omaksumaan suomenkieltä ja luku- ja kirjoitustaitoa ja silloin olet tilanteessa jossa et pysty sijoittautumaan suomalaisille avoimille työmarkkinoille . Toisaalta jos siihen ei löydy lääketieteellistä syytä, diagnoosia tähän vaikeuteen, et kyllä saa toimeentuloa työkyvyttömyyden perusteellakaan järjestettyä, sitten on toiminnallisesti työkyvytön mutta ei lääketieteellisessä mielessä. Kysymys sitten varmaan on , miksi sitten on näin, että jotkut ihmiset ei kertakaikkiaan opi näitä perusasioita.Onko vika jo täällä opetusmetodeissa ja tän tyypisissä..en uskalla tätä ruveta niin kovin pitkälle sanomaan tässä..
(ammatinvalintapsykologi)

Ongelmahan tulee siitä, että joko ei opi suomea, on jotain oppimisvalmiuksissa puutteita, että saattaa olla että maahanmuuttaja ei ole saattanut käydä kotimaassaan kouluja ollenkaan, ei pysty hahmottamaan, ei ole oppinut ensimmäistäkään vierasta kieltä tai ei osaa lukea eikä kirjoittaa.. niin sit se tie on hirveen pitkä...
(työvoimaneuvoja)

No on sellaisia tilanteita asiakkaan elämässä ja ympäristössä, mitä voivat olla ongelmia, mitkä vaikuttaa siihen työttömyyteen, voi olla päihkeitä, terveydellinen tilanne tai sosiaalisen verkoston puute.
(työvoimaneuvoja)

*Ja moni asia joita me selvitetään niin en näkisi ongelmana. .että esimerkiksi joutuu tarkemmin katsomaan, että mihin se kotimaassaan opittu **koulutus** tai ammatissa hankittu **työkokemus** Suomessa riittää . S iinä on vähän pitempiä prosesseja selvittää että jos on ammatinvaihtaja tai joutuu hankkimaan rinnastamispäätöksiä tutkinnoille.. niin ne selvittelyasiat siinä alkuvaiheessa saattavat viedä aikaa.. mutta en mä tätäkään nää ongelmana niin kauan kun niille on mahdollista löytää joku ratkaisu.*
(työvoimaneuvoja)

...tai sit jo se ammattitaito on joko vanhentunut tai semmoinen joka ei Suomen oloihin sovi tai sitten varsinkin Hämeeseen, niin ettei siten löydy sen alan työpaikkoja, niin silloin saattaa syntyä ongelmia.
(työvoimaneuvoja)

*Toiseksi yleisin on tää ammatillinen puoli että ei ole riittävästi **ammataittoa** ja sellaista ammattitaitoa jolla olisi käyttöarvoa ja siirrettävissä suoraan tänne suomalaisiin työtehtäviin ja sitä joudutaan useinkin miettimään alusta saakka...mutta tää ongelma ei koske läheskään kaikkia, asiakaskunta on niin heterogeeninen, luku-ja kirjoitustaidottomista alkaen. Tää on pieni ryhmä ja toisessa päässä on taas akateemisesti koulutettuja, että siitä ei löydy mitään yhtä estettä...*
(ammatinvalintapsykologi)

Maahanmuuttajilla on mielestäni täälläHämeenlinnassa ollut vaikea saada työtä, yleensä he ovat näissä pizzerioissa,jos jossain ovat. Monet haluavatkin olla sellaisessa tutussa ja turvallisessa

työpaikassa, jossa on ehkä mielellään muitakin ulkomaalaisia, vaikka siivet ehkä kantaisivat korkeammallekin. Voi olla että kielitaitoakin vaaditaan ihan viimeisen päälle vaikka itse työ ei edellyttäisi, en tiedä. Olen ollut täällä 15 vuotta työssä ja ennemmin tai myöhemmin maahanmuuttajat haluavat täältä muualle. Useimmiten syy on ollut se että eivät ole saaneet työpaikkaa vuosia odoteltuaan. Tietääkseni kukaan ei ole palannut.

(sosiaaliryöntekijä)

... ja sitten me tietysti suoritetaan eläkeselvityksiä., kun meillä on kaikenikäiset maahanmuuttajat ja kaikenkuntoiset...

(työvoimaneuvoja)

Ja yks ongelmakimppuhan on se tai haasteellinen juttu että kiintiöpakolaisilla saattaa olla hirveen **traumaattisia kokemuksia** kotimaastaan, saattaa olla pitkään kidutettu tausta ja lapset saattaa olla ollut pakolaisleirillä koko elämänsä, käyny tuskin koulua, että kaikki tästä johtuvat ongelmat, että eihän niitä nyt sillei pysty yksilöimään mutta siellä on tosi rankkojakin taustoja.

Ja yleensä kriisi saattaa nousta vasta siinä vaiheessa pintaan, jonkun vuoden jälkeen kun on asunut turvallisemmissa olosuhteissa . Sitä ennen ei ole voinut sallia itselleen ikään kuin kriisiytyä kun sulla on ollut se hengissäpysymisen kamppailu oleellista. Kun ulkoiset asiat on kunnossa, sitten sulla alkaa käynnistyä ihan toisenlaiset prosessit jotka saattaa kriisiyttää sut aika kunnolla.

(työvoimaneuvoja)

Sitten on nää jonkin verran **työkulttuureihin** ja yleensä **tähän kulttuuriin** liittyviä, miten työpaikoilla toimitaan, minkälaiset pelisäännöt on , siihen on tottuminen. Siihen kulttuurin kuitenkin pitäis sisältyä kanssakäymistä suomalaisten kanssa, et siinä tulee molemminpuolin ennakkoluuloja ja ymmärtämisvaikeuksia. Sitten taas Suomessa on tunnettua että meillä on **etnistä työsyrintää**, se näkyy kyllä myöskin. Se ei johdu maahanmuuttajista itsestään se vaikeus. Sama se on näissä kouluasioissa että pitäis olla opetuksen henkilökohtaistamista ja tän tyyppisiä mahdollisuuksia enemmän.

(ammatinvalintapsykologi)

...työvalmennus myös siellä työpaikalla ja sillä tavalla myös jäänmurtaminen myös **työnantajan asenteistakin** että tulis sellaisia hyviä kokemuksia puolin ja toisin, maahanmuuttajille ja maahanmuuttajista.

(työvoimaohjaaja)

Kulttuurintuntemus ja kielitaito sinänsä, että kestää enemmän aikaa ulkomaalaiselta työnhakijalta kun esim. suomalaiselta että ymmärtää mitä voi tehdä ja mistä pitäisi aloittaa.

(työvoimaneuvoja)

Tilannehan on se että täällä on maahanmuuttajien palvelupiste joka on siinä vaiheessa vielä kun he ovat valtion rahoituksen piirissä, mutta sitten kun heidät ikään kuin velvoitetataan integroitumaan tähän järjestelmään esim. niin että ovat samassa joukossa tavallisten suomalaisten toimeentulotukiasiakkaiden kanssa, niin kyllä mä väitän että se ainoa verkosto johon he tukeutuu on joko he itse eli omat läheiset joita siinä mahdollisesti on, tai sitten kaverit ja vielä niin, että he kaikki eivät välttämättä ole täällä Hämeenlinnassa vaan esimerkiksi pääkaupunkiseudulla saattaa olla näitä tukiverkostoja

(sosiaaliasiamies)

*No on sellaisia tilanteita asiakkaan elämässä ja ympäristössä, mitä voivat olla ongelmia, mitkä vaikuttaa siihen työttömyyteen, voi olla päihkeitä, terveydellinen tilanne tai **sosiaalisen verkoston puute.***

(työvoimaneuvoja)

*Sillä tavalla tää ryhmä on sellainen joilla ei välttämättä ole hirveen **tukevia lähiverkostoja**, koska jos lähiverkosto pelaa oikein hyvin, niin heillä ei todenköisesti ole sellaista tarvetta sosiaalihuollon ja nimenomaan toimeentulotuen palveluihin, et siinä korostuu myös sekin asia.*

(sosiaaliasiamies)

*Kyllähän se **syrjäytymiskehitys on oravanpyörä** ja se syvenee syvenemistään, kun yhteiskunnasta syrjäytyy ja se kielitaito-ongelma on oikeasti se syrjäyttäväkin ongelma, että se yhteiskuntaan sisälle pääseminen varsinkin vanhemmilla henkilöillä on ongelmallista ja kaikkien palveluiden saaminen on hankalaa sillä tavalla ja se vaikuttaa siihen syrjäytymiskehitykseenkin.*

Nuorten kohdalla on tietenkkin, jotka ovat pitempään olleet Suomessa ja kielitaito on parempi, on ehkä paremmat lähtökohdat. Miksi sitten joillakin ongelmat ovat pitkittyneet, siihen on aika vaikea löytää mitään yksittäistä syytä, mutta kyllähän se niin on että se on sellainen oravanpyörä.

(työvoimaohjaaja)

7.2 Johtopäätökset

Viranomaistahojen haastatteluissa nousee esiin juuri niitä samoja asioita, joihin TukiMies on työssään törmännyt. Kohderyhmän miesten ongelmat liittyvät työhön, opiskeluun, toimeentuloon, fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn.

Kielitaito

Ei voida suoranaisesti sanoa yhtä tekijää, mikä aiheuttaisi syrjäytymistä, koska monesti eri tekijät ovat yhteydessä toisiinsa. On vaikea sanoa mikä on syytä, mikä seurausta. Suomenkielen taito näyttäisi kuitenkin olevan keskeisessä roolissa maahanmuuttajien intergroitumisen esteenä ja syrjäytymisvaaran aiheuttajana. Kielitaidon puute tai sen oppimiseen liittyvät seikat aiheuttavat monia ongelmia ja vaikeuksia TukiMies-projektin miesten elämässä ja ne voidaan ulottaa laajemminkin maahanmuuttajien problematiikkaan. Kotoutumiskoulutukseen kuuluvassa suomenkielessä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa selvitetään opiskelijoiden lähtötasot, joiden perusteella tiettyä ryhmää käsitellään homogeenisesti. On kuitenkin niitä opiskelijoita, väliinpuotoajia, jotka eivät selviydy näissä opetusryhmissä, vaan tarvitsisivat hyvinkin yksilöllistä opetusta, johon ei ole mahdollisuutta.

Kotoutumiskoulutuksen suomenkielenkurssien suorittaminenkaan ei ole tae suomenkielen oppimiselle. Mikäli suomenkielen puhumiselle ja sen harjoittamiselle ei tarjoudu luonnollisia tilaisuuksia, opitut taidot unohtuvat nopeasti. Sosiaalisten kontaktien puute suomalaisiin, esim. työelämän tarjoaman työyhteisön tai harrastusten puuttumisen kautta aiheuttavat sen, että suomenkieltä ei tule käytettyä. Mikäli saman etnisen ryhmän edustajia on esimerkiksi perhepiirissä, voidaan ajatella, että riittää kun esimerkiksi perheen nuori oppii suomea ja hoitaa perheen asioita.

Edellämainituista syistä seurauksena saattaa olla, että useiden vuosien Suomessa asumisen jälkeen suomenkieltä ei osata kuin pari sanaa. TukiMies-projektin asiakkaiden kohdalla

tämä näkyy kyvyttömyytenä hoitaa itseään kokevia asioita eri virastoissa tai vaikeutena ymmärtää itseään koskevia päätöksiä tai viraomaisten tiedonantoja.

Luku – ja kirjoitustaidon puute luonnollisesti vaikeuttaa myös suomenkielen oppimista. Tälle erityisryhmälle on järjestetty omia suomenkielen opetusryhmiä, koska sille on tarpeensa, joka on havaittu myös TukiMies-projektin asiakkaiden kohdalla. Ongelmana on sama kuin monessa muussakin erityisryhmässä; opetuksen tulisi olla mahdollisimman yksilöllistä ja ryhmäkokojen pieniä.

Erilaiset oppimisvaikeudet ja lukihäiriöt ovat eräänlaista harmaata aluetta. Niiden olemassaolo tiedostetaan, mutta niihin on vaikea puuttua, koska resursseja niiden selvittämiseen ei tunnu olevan riittävästi. Oppimisvaikeudet kuitenkin estävät tai hidastavat suomenkielen oppimista ja tätä kautta vaikeuttavat voimakkaasti integroitumisen.

Työ

Työntekemisen katsotaan olevan yhteiskunnassa oikeus , mutta velvollisuus, jollaisia odotuksia ja paineita saatetaan kohdistaa maahanmuuttajiin, jopa enemmän kuin valtaväestöön. Osa odotuksista saattaa olla lähtöisin miehestä itsestään, perhepiiristä tai omasta etnisestä ryhmästä. On kunniaakysymys että mies on perheen pää ja elättäjä. Suomenkielen taidon puute vaikeuttaa työllistymismahdollisuuksia, vaikka kaikissa työtehtävissä suomenkielen taitaminen ei olisikaan ehdoton edellytys itse työn suorittamiselle.

Työllistymisen esteinä saattavat olla myös puutteellinen koulutus tai vajavainen työkokemus. Saattaa olla, että aikaisempi, kotimaassaan hankittu työkokemus tai koulutus ei suoraan ole pätevä Suomessa tai kyseisen alan töissä ei ole Hämeenlinnassa tai lähiseudulla.

Luku – ja kirjoitustaidon puute on seikka, johon ollaan törmätty myös TukiMies-projektin kohderyhmän miesten kohdalla. Luku- ja kirjoitustaidon puutteesta huolimatta on ollut mahdollista toimia kotimaassaan esimerkiksi palvelutehtävissä. Suomessa luku- ja kirjoitustaidottoman on melkein mahdotonta työllistyä. Puuttuu ns. välityöpaikat ja matalan kynnyksen työharjoittelu- sekä työkokeilupaikat, joissa olisi mahdollisuus tarjota intesiivisen tuen avulla löytämään jokaiselle yksilölle omien kykyjensä ja voimavarojensa mukainen vaihtoehto työllistymiseen tai työelämään tutustumiseen.

Työttömyys saattaa aiheuttaa sekä taloudellisia että fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseseen toimintakykyyn liittyviä ongelmia, jolloin kynnyks työelämään palaamisen mahdollisuudesta nousee korkeaksi. Pitkään jatkunut työttömyys, asiakkaan oman talouden hallinnan puute, kyvyttömyys hoitaa omia asioita esim.luku- ja kirjoitustaidottomien kohdalla, ovat johtaneet suurinkiin maksuvaikeuksiin, jotka ovat vaatineet pitkällisiä selvittelyjä. Kyvyttömyys hoitaa asioitaan on voinut johtua esim. masennuksen aiheuttamasta toimintakyvyn alentumisesta. Velkojina ovat voineet olla esim. puhelinoperaattorit, postimyyntiyritykset tai heidän toimeksiannostaan perintätoimistot tai joidenkin asioiden hoidon viivästymisen vuoksi, maksusuunnitelmia on jouduttu tekemään kihlakunnan voudin kanssa. Vaikka kyseessä ei määrällisesti olisikaan suurista summista, on jouduttu joidenkin kohdalla tekemään useiden kuukausien maksusuunnitelmia, jotka ovat kiristäneet jo entisestään niukkaa toimeentuloa. Kun perustoimeentulo muodostuu Kelan ja sosiaalitoimen etuuksista, on tärkeää säilyttää sosiaalinen toimintakyky. Vaarana on kuitenkin, että sosiaalinen verkosto pienenee, harrastusmahdollisuuksien puutteen vuoksi toimintakyky laskee, ihminen passivoituu ja masentuu ja seurauksena saattaa olla vakaviakin psyykkisiä ongelmia. Elämänpiiri supistuu, mahdolliset työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot ja ihmisen oma osaaaminen heikentyy ja

olla tilanteessa, jossa paluu työelämään on vaikeaa ja tarvitaan kuntouttavia toimenpiteitä ja erityistoimia.

Palvelut

Virastoissa edellytetään tai ainakin toivotaan, että asiakas pystyisi toimimaan pääsääntöisesti suomenkielellä. Toimeentulohakemukset ym. viralliset lomakkeet ovat suomeksi ja ruotsiksi.

Myös asiakasta koskevat päätökset on kirjoitettu suomeksi. Niiltä maahanmuuttaja-taustaisilta asiakkailta, jotka eivät ole enään kotoutumislain piirissä, odotetaan selvitymistä suomalaisessa yhteiskunnassa samalla tavalla kuin kantaväestöltäkin. Vaikka monissa kaupoissa saa nykyään palvelua myös esimerkiksi englannin kielellä, on kuitenkin tilanteita, joissa asiakas ei tule ymmärretyksi tai saattaa syntyä jopa väärinkäsityksiä, joita joudutaan selvittämään jälkikäteen. Asioimisissa eri virastoissa, lääkärin luona tai tilanteissa, joissa tarvittaisiin toimenpiteitä ja tarpeenmäärittäminen perustuu asiakkaan omaan kertomaan, on asiakkaan vaikea tulla ymmärretyksi huonolla suomenkielen taidolla. Asiakkaan kertomus voi olla puutteellista huonon ilmaisun takia ja on vaara että asiakas ei saa tarvitsemaansa palvelua ja että hänen palvelun tarpeensa ymmärretään väärin. Toisaalta asiakkaan tiedot esimerkiksi suomalaisesta sosiaalipalvelujärjestelmästä, palvelumenettelyistä ja etuus-käsittelyprosesseista saattavat olla puutteelliset tai asiakas ei tiedä, mistä apua löytyy kulloinkin tarvitsemaansa asiaan. Viranomaisen ja viranhaltijan ohjeita ei ehkä ymmärretä ja asiakas ei tiedä, miten hänen pitäisi toimia ja mitä häneltä odotetaan.

Asenteet ja ennakkoluulot

Suomalaisessa työelämässä maahanmuuttaja saattaa kohdata ennakkoluuloja. Maahanmuuttajuus sinänsä voi olla jo este työllistymiselle työnantajan ennakoasenteiden vuoksi, varsinkin jos kysymys on hyvin erilaisesta kulttuurista, kielestä, uskonnosta tai ihonväristä. Työnantajalla saattaa olla aikaisempia huonoja kokemuksia maahanmuuttajista, tai työnantaja epäroii maahanmuuttajan selviytyvän työtehtävistä, oli kyse suomenkielen tai muusta osaamisesta. Maahanmuuttajan selviämisestä työyhteisön sisällä pelätään ja mietitään toisaalta mahdollisen työllistämisen vaikutusta työyhteisön toimivuuteen.

Jos maahanmuuttajilta puuttuvat tavat ja tilaisuudet kohdata valtaväestön edustajia, opittu suomenkielentaito unohtuu, tietoisuus suomalaisen yhteiskunnan pelisäännöistä saattaa jäädä puutteelliseksi ja toimitaan joko oman ymmärryksen tai oman etnisen ryhmän sisältä saatuihin tietoihin tai toimintaohjeisiin perustuen. Monessa asiakaspalvelutyössä, virastoissa, sairaaloissa ym. on ajanvarausjärjestelmä, jota maahanmuuttajan on vaikea ymmärtää ja apua ongelmaan halutaan saada välittömästi. Kun työssä, opiskelussa tai muissa yhteyksissä kohdataan maahanmuuttaja, joka ei osaa toimia yhteiskunnan odotusten mukaan, saattaa se lisätä valtaväestön negatiivisista suhtautumista maahanmuuttajiin.

Maahanmuuttajien suomenkielen taidon puute, mutta myös suomalaisten ennakkoluulot ja epävarmuus kohdata maahanmuuttaja vaikuttaa siihen, että sosiaaliset kontaktit jäävät hyvinkin vähäisiksi maahanmuuttajan ja kantaväestön välillä. Toisaalta suomalaisessa kulttuurissa saattaa olla erityispiirteitä oma, ”hillitty” tapa lähestyä toista ihmistä. Kun maahanmuuttaja ei osaa lähestyä suomalaista ”oikealla tavalla”, voi seurauksena olla väärinymmäryksiä, jopa konflikteja, jolloin epäluulot lisääntyvät puolin ja toisin tai maahanmuuttaja masentuu ja eristäytyy. Suomessa miesten ja naisten roolit, sukupuolten

välinen kanssakäyminen ja kohtaaminen saattavat olla hyvinkin erilaisia, mihin maahanmuuttajamies on omassa kulttuurissaan totunut. On tärkeää, että integroitumiseen ja kotoutumiseen maahanmuuttajille liittyvässä ja järjestettävässä opetuksessa ja tiedotuksessa otetaan huomioon myös sosiaalisten taitojen ja pelisääntöjen opettaminen suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta.

7.3 Viranomaistyökehittämisaalueet

Palveluista tiedottaminen
Palvelujen tavoitettavuus ja joustavuus/ asiakkaan tarpeet ja toimintakyky
Palvelut eriytyneet/ viraomaisyhteistyö, koordinointi
Innovatiivisuus / oman työn kehittämis- ja vaikuttamismahdollisuudet
Resurssit
Ennaltaehkäisy

Pahoin pelkään et tilanne on se et jos he kokee et he jollain tavoilla saa huonoa palvelua tai kokevat tulevansa peräti syrjityksi täällä sosiaalihuollon kentässä niin mä väitän että he ei tiedä mun olemassaolosta riittävästi kyetäkseen mun puoleen kääntymään.

(sosiaaliasiamies)

*...mutta miksi he ei saa apua riittävästi. Se on varmaan hirveen monen asian summa. Jotenkin vois puhua laajasti yhteiskuntapolitiikasta, mutta mä ite ajattelen sen niin, että suurimpia ongelmia mikä ylipäätään liittyy siihen, että asiakkaat ei saa sellaista palvelua tai sellaisia riittäviä palveluita joita he tarvitsisivat siinä elämäntilanteessa, ensinnäkin liittyy **tiedonpuutteeseen**.*

(sosiaaliasiamies)

Sosiaalihuollon palveluista tiedotetaan riittämättömästi ja sitten jos joku onnistuu saamaan sitä tietoa jotenkin joltain kautta, se voi olla viime kädessä vaikka minä, löytää puhelinluettelosta mun nimen ja mä olen sitten ensimmäinen, jolle hän soittaa, mä ohjaan hänet eteenpäin hakemaan joltain palveluja.

(sosiaaliasiamies)

*Toinen asia on tää järjestelmän tietyllä tavalla byrokraattisuus, siis **tavoitettavuuden problematiikkaa**, eli ihmisten on vaikea päästä puhelimella sosiaalityöntekijöiden tai ylipäätään viranhaltijoiden pakeille, siinä on ehkä jonoja tai eivät saa puhelimessa riittävästi neuvoja päästäkseen sinä asiassa eteenpäin. Heitä ehkä ohjataan täyttämään hakemus mutta heille ei kerrota mistä he saavat sen hakemuksen, puhumattakaan että heille lähetettäisiin se hakemus. Eli ihan täältä alkuprosessista kaikkea hankaluutta, kun ajattelee että tulee uutena asiakkaana esim. toimeentulotuki, eli kyllä se tilanne on se että jollain tavalla sieltä tulee byrokratian muuri vastaan, jonka ylittäminen on huikea työ, että ensinnäkin kykenee toimimaan siellä sen byrokratian toimintamalleilla eli tekemään sen kirjallisen hakemuksen, se on monille suomalaisillekin ääretömän vaikea tehtävä.*

(sosiaaliasiamies)

Ja sit juuri se, et mä oon ite nimenomaan sitä mieltä että sosiaalityöntekijöitten ja nimenomaan siinä neuvonnassa olevien tehtäviin kuuluis se että he tietyllä tavalla varmistuis siitä että se ihminen pystyi täyttämään ne hakemukset asianmukaisesti.

(sosiaaliasiamies)

Kun meidän laisäädäntö on sen kaltainen, että se edellyttää tiettyjä menettelyjä ja asiakkaalta pääsäännön mukaan edellyteään kirjallista hakemista vaikka suullinenkin hakeminenkin on mahdollista ja kun ei tehdä sitä eli ei suostuta siihen että on suullinen hakemus..eli ihan semmosia asioita että sen tyyppinen joustavuus puuttuu...et me ollaan taas siinä et se menettely on niin kankea et se ei jousta yksilöllisten tilanteiden kohdalla

(sosiaaliasiamies)

Työntekijällä on nykyisin äärettömän laaja neuvonta velvollisuus sekä itse menettelystä mutta myös siitä asiasisällöstä, eli esim. toimentulotuen saamisen edellytyksistä eli periaatteessa vois yhden puoltuntisen käyttää siihen että kertois edellytyksiä sille asiakkalle, sen lisäksi toinen puol tuntia et kertoo tän menettelyn, mut et tää on liian suppeeta.

(sosiaaliasiamies)

*Et kun asiakas yhteyden saa sen joko neuvontaan tai puhelimitse niin hän ei saa riittävästi informaatiota siitä prosessista. Sit paljastuu vielä että on täysin kirjallista menettelyä, täällä ei tavata työntekijää, eli **perusneuvonta ja kasvokkaisuus puuttuu** tai sitä on liian vähän. Se kasvokkaisuus on yksi tärkeimmistä kysymyskohdista koska väitän että suurin osa ihmisistä saa asian selkeästi paremmin ilmastua ja tuotua esille niitä ongelmakohtia kun he saa kasvokkain kertoa ja selvittää sitä tilannetta eli kun järjestelmä ei juurikaan mahdollista sitä.*

(sosiaaliasiamies)

***Mäkin olen jonkun verran kohdannut tota väliinpuotoamista ja minä olen ikään kuin se ainoa viranomainen joka ikäänkuin koordinoi sitä tilannetta,jollakin tavalla.** Toimeentulotuki on helppo ottaa esimerkiksi,niin työntekijöiden näkövinkkelistä varmaan on niin he liian tiukasti nojautuu sen tyyppiseen tulkintaan, että jos ei ole esimerkiksi oleskelulupaa ja silloin tulee tämä kysymys, että hän on laittomasti Suomessa ja missä hän asuu, okie alotetaan sieltä purkamaan tietyllä tavalla sen tyyppisen rakenteen kautta joka antaa sen tyyppisiä vastauksia että ei , tää ihminen ei kuulu tähän järjestelmään , kun pitäis pikemminkin lähteä ajattelemaan sitä toiselta kantilta, että hän ei saa nyt mistään mitään, niin meidän on nyt autettava häntä, jotta hän voisi viedä tätä asiaa eteenpäin, joko niin että hän voi hakea sitä oleskelulupaa että hän vois osoittaa olevansa jossakin tai että hänellä on joku kontakti johonkin...eli mä näkisin että yks puoli on toi että joskus lakia tulkitaan liian krjaimellisesti myöskin eli ei taas ymmärretä meidän Suomessa hyvin voimaakkaasti vallitsevaa perus- ja ihmisoikeusajattelua. Ihmisoikeudet ei tarkoita sitä että ihminen jätetään vaillle turvaverkkoja, jos joku legitimizeetti siitä oleskelusta tai jostain tämmösestä puuttuu tai sattuu puuttumaan se kela –kortti , koska...*

(sosiaaliasiamies)

Tosiaan käytössä oleva perinteinen keinovalikoima on käyty läpi ..mutta mttä sitten?

*Kun se ei ole lääketieteellisessä mielessä kuntoutuksen piiriin kuuluva asia, niin sitä ei voi sysätä sinnekään sitä nitten ihmisten kohtaloa, mitä heidän hyväkseen voitaisiin tehdä. Kyl sit ainut ratkaisu on että sitten pitäis olla niin **luova** , että pitäis **löytää uusia lähestymistapoja**, et me ymmärretään sitä että mistä se johtuu se vaikeus et miks ihmiset jää siihen. Onks sitten kysymys, se että sä et ole edistynyt suomenkielen opiskelussa ja semmosissa taidoissa niin siihen voi olla hirveen monia selityksiä tavallaan, mitä siellä taustalla on, ihan perhetilanteista, kidutuskokemuksista, ne alkais sitten olla jo kuntoutettavia ihmisiä, kidutetut ja muut joilla jo*

löytyykin sitä, mut siellä on näitä perhetilanteeseen liittyviä ja sosiaalisia syitä ja tottumattomuutta koulun käyntiin ja kaikenlaista tämmöstä..

(ammatinvalintapsykologi)

Kun ajatellaan erilaisia oppimisvaikeuksia, ei tavallaan löydy..meillä ei oo tälle ryhmälle, puhutaan suomalaisistakin, joilla on monen sortisia oppimisvaikeuksia, mehän ei voida kuntouttaa meidän toimenpiteillä niitä kovinkaan merkittävästi sinänsä, et enemmän me järjestetään ihmisille työtä..

(ammatinvalintapsykologi)

Kuntouttavaa työtoimintaahan on ja sen pitäisi sisältää tämmöstä..mut tässä on on kyllä joku semmoinen aukko että **puuttuu se tekijä ja toimintamuoto..**

(ammatinvalintapsykologi)

On siis ihan kiistaton tilanne että resursseilla on iso osa, siitä ei päästä yli eikä ympäri, tarkoittaa sitä että henkilöstöä on liian vähän. Toinen kysymys on myös se, millä tavalla sitä työtä tehdään. Eli onko se tahdon asia vai pakottaako tämä järjestelmä työntekijä johonkin muottiin ja jos se on näin, siinä on vaikea yksittäisen työntekijän räpiköidä ja hakata päätä seinään, sitä ei jaksa kauan tehdä.

(sosiaaliasiamies)

Ihan yksinkertainen esimerkki, että jollain on luki –ja kirjoitushäiriö jollain aikuisella suomalaisella, se on melko mahdotonta täällä, että järjestetään sille kuntoutusta jossain et se oppis niitä asioita ja kuntoutuis..Se on sitten terveydenhuollon tehtävä. Ja vaikka me voitaisiin osottaa että näin on ja saatais diagnoosikin sitä ei ole kuitenkaa tarjolla. **Se on varmaan resurssikysymys silläpuolella**, että näihin ei ole kauheesti resursoitu rahaa, tosin vähän mennään tosin neuropsykologisen kuntoutuksen suuntaankin, mut se on niin monimuotoinen se ilmiö et se ole puhtaasti tämmönen neuropsykologinenkaan, mut siellä on hirveen vähän oikeesti kuntoutusta tarjolla ja siinä tulee se seinä vastaan, et ei ole paikkaa..Ja jos olis vaikka puheterapeutti ja soitat sille ja sanot et olis tämmönen asiakas täällä, niin sit tulee helposti semmonen vastaus että meillä on kädet täynnä töitä täällä. täällä on kaikkia lapsia koululaisia ja ne **on priorisoitu..**et se käytetään siihen se resurssi, esimerkkinä nyt vaan...

(ammatinvalintapsykologi)

Ja sit meidän **perustehtävään ei kuulu sit yksinään** järjestää sitä kuntoutusta, ei järjestetä semmoista työvoimakuntoutusta esim. kuntoutuskurssi, mä toivoisiin että vois olla, koska sitten se olis ainakin yks ratkasu, mut tää on tämmöstä **kenen sektorille se kuuluu.**

(ammatinvalintapsykologi)

Kokonaisvaltainen ihmisen huomioon ottaminen kuntoutuksen järjestämisessä on aina semmomen nykypäivän ongelma, koska ihmisillä on oikeesti monenlaisia työkyvyn rajoituksia ja kuntoutustarpeita ja ristiin rastiin yhtäkaan sairauksia, niin tää **meidän järjestelmä on eriytynyt** sillai että yks puhuu ihottumasta yks puhuu reumasta ja kolmas puhuu neuropsykologiasta ja kaikki on vähän levällään. Sit mun mielestä siellä on kuitenkin olemassa ne, kenen kuuluis järjestää mitäkin, tosin en mä ole asiantuntija setvimään sitä loppuuun saakka missä kulkee Kelan vastuu järjestää tiettyjä kuntoutuksia, joskus se on perusterveyden huollon puolella, joskus se on mun mielestä erikoissairaanhoidon piirissä, niillähän on omia tällasia rajankäyntiä siinä, että mistä se fysioterapia milloinkin järjetetään asiakkaalle, et sen huomaa aina kun asiakkaita luukutetaan tossa, et sä olet mennyt väärään paikkaan. Oikeesti, sit kuitenkaan... siis tiettyjä palveluja ei tarjota riittävästi. Kai sitä vois verrata vähän vaikka kunnalliseen hammasterveys huoltoonkin,

kaikkihan tiedetään miten sen pitäis olla..mut kun se ei oo. Niin mistäs silloin on kysymys. Mä en kyllä halua sitä että meidän pitäis sitä vastuuta paeta että me ollaan pyhimysmäisiä et ei meissä mitään vikaa vois olla, et ei sitä nii saa ajatella. Siin joutuis varmaan ihan todella niiltä osin jos puhutaan että se on sitä kuntoutusta niin silloin joutus nää systeemit käymään **valtakunnallisella tasolla työjakokeskusteluja** et kuka ottaa mitäkin hoitaakseen ja mikä on ihmisten kannalta hyväks...mut tässä on paljon muutakin, et jos katsotaan opetuksen, mehän puhutaan opetuksen henkilökohtaistamisesta, vaikka jos siellä katsotaan mitkä ne periaatteet on..ja siellä on mahdollisuus monella tavalla **tehdä yksilöllisemmäksi sitä opetusta**, niin kyllä mä kysyn sitä ainakin, et toteutuuko se oikeesti ne hienot periaatteet ja kuinka monta kertaa on ollu kysymys vaikka siitä, että sitä tiettyä ihmistä ei välttämättä osata oikeella tavalla lähestyä, eikä oo eikä tehdä sitä välttämättä kovin yksilöllisesti. Jos ajatellaan että joku pannaan vaikka ihan ATK ajokorttikurssi, miten se on rakennettu, siellä on kaikille tehty sama modulierakenne, sisältää se paketti ne tietyt modulit, nyt sä joko läpäset ne tai et. Ja mä en nää siinä mitään yksilöllistä, et yks läpäsee sieltä yhden ja toinen läpäsee viis, ja sit sanotaan et tässä on henkilökohtaista tää opetus. Ei siin oo mitään semmoista vielä. Koko se modulierakenneajattelu valmiine vaatimuksineen siitä mikä on tää tutkinnon, varsinkin kun puhutaan tästä Atk-ajokortista niin se on yks semmonen jännä esimerkki siitä, et se peruslähtökohta on ristiriidassa mun mielestä tän henkilökohtaistamisen kanssa, et sä lähtisit siitä et mihin tää tietty ihminen, tää tietty asiakas tarvitsee atk-taitoja, miten sen kehittymispolku vois siinä rakentua niin et se kokis sen mielekkäänä, itselleen turvallisena, onnistumiskokemuksia tuovana jne. Nyt sut viedään tämmöseen samaan putkeen.Tosta läpi ja katotaan miten käy, jos vähän tätä kärjistää.Täähän on kuitenkin todellisuutta ja tässä vois kattoo peiliin ja kysyy miks me tehdään näin.Tääkin on lähtenyt valtakunnan tasolta, et joku on suuressa viisaudessa saanu päähänsä et tämmönen atk-ajokorttisysteemi on hirveen hyvä ja meillä on tämmösiä kaikkia e-strategioita ties mitä tässä maassa, et se tulee täälläkin vastaan, et mä mietin et mä huomaan et semmosta tuputetaan täälläkin et kaikki on aivopesty siihen et kaikille pitää nää tietokonetaidot opettaa. Siinä mielessä, et ei kaikki ooo sitä kuntoutusta ja me ei ajateltu näitä asioita ja sillei näitä käytäntöjä, niitä vois tehdä toisella tavalla, miks niitä tehdään tälle.

Onhan meillä siis ollut tämmösiä oppimistyöpajatyyppejä ratkasuja näillejoilla on ollut vaikeuksia omaksua normaalissa..siellä on ne kuitenkin pienempiä ne ryhmäkoot ollu, mut eihän se oo yksilöllistä siinä mielessä se., sit se kai perustellaan sillä että tähän ei oo resursseja enään., tähän yhden kahden kolmen henkilökohtaiseen opettamiseen, joka siis varmasti auttais paremmin syventymään siihen sen yhden ihmisen erityiseen tapaan oppia. Pitäis olla resursseja, jota ymmärrettäis näistä asioista enemmän ja osattais toimia vaihtelevammin, mutta tottakai se kysyy sitä että kukas sen maksaa.Mun mielestä jottais saatais kokemuksia, ymmärrystä ja tietoa näistä ,ihan palvelujen yleisemmänkin kehittämisen kannalta, silloin olis hyvä tehdä ihan tämmösiä **kokeilumielessä koittaa (pienryhmiä)**, mut sitten sen pitäis olla myöskin sellasta, että ne jotka tekee sitä, pystyis myös **analysoimaan ja kirjottamaan ja tekemään yleisimpiä johtopäätöksiä, silloin ehkä päästään pitemmälle että kaikkia ihmisiä ei voi vaatia oppimaan niitä asioita**, että ei meidän pidä toisaalta olla semmosta yhteiskuntaa tekemässä että jokaisen pitää oppia määrättyjä asioita. että mun asiakkaan kohdalla voi yleisesti sanoa, että esimerkkinä voi ollä tää että jos vaikka ei opi prosenttilaskua, pitäiskö meidän yritää härkämpäisesti sada tää ihminen oppimaan prosenttilaskua vai yritetäänkö hänen kohdallaan löytää suosiolla sellaisia ratkaisuja missä ei tarvii osata prosenttilaskua, et kumpi on oikeempi tapa.

(ammatinvalintapsykologi)

..ja se että tulis siitäkin ymmärrystä et ihmisillä on erilaisia osaamisia ja sit tullaan just näihin tämmösiin **välityömarkkinoihin** ja muihin..välityömarkkinat on avoimien työmarkkinoittenen ja suojatyötasonen tekemisen keskellä siinä välissä **olis sen tasoisia työtehtäviä jossa ei olis niin kovat vaatimukset kuin kilpailuperiaatteella toimivilla avoimilla työmarkkinoilla**...se että ihmisten perusoikeuksiin kuuluis päästä tekemään mielekästä työtä ja silloin yhteiskunnan pitäis

*järjestää se työelämä sillä tavalla että siellä erilaisilla avuilla ja valmiuksilla löytyis se..semmosta tekemistä kaikille periaatteessa. Vaihtoehtona on se, että jos yhteiskunta ei pysty niitä järjestämään, kyllähän ne ihmiset on tehokkuus-kilpailukyky-yhteiskunnan ulkopuolella, missä sun pitää pystyä tekeen kaikenlaista
(ammatinvalintapsykologi)*

*Toinen asia mikä oikeesti vaikuttaa on se että me ollaan koko ajan siinä tilanteessa että me tehdään korjaavaa työtä.Tämä näkyy erityisesti lastensuojelussa että me mennään sammuttmaan niitä tulipaloja , me ei tehdä sitä ennaltaehkäisevää joka olis huomattavasti kaikille osapuolille vähemmän kuormittavaa, ja kun tehdään pelkästään tulipalojen sammutusta, siinä vaiheessa asiakkaan tilanne on yleensä todella solmussa. Se solmun aukaiseminen on niin hirveä työ, siinä ei yhden työntekijän resurssit, ei henkiset ei mitkään ajalliset millään tavalla voi riittää. Sillon me ollaan isojen kysymysten äärellä sen osalta, että mihin kunta painottaa sitä toimintaansa. Tää on se ongelma, että työntekijöitten mahdollisuudet vaikuttaa asiakkaittensa tilanteeseen on heikot, koska ollaan niin syvällä, koska jos ajatellaan että näitä resursseja, jollain tavalla pysyy ennallaan, en itse asiassa usko että ne lisääntyy, mutta sillon se painopiste on siirrettävä ikään kuin yksinkertasempiin ongelmiin, ei sinne ennaltaehkäisyyn.
(sosiaaliasiamies)*

7.4 Johtopäätökset

Ensinnäkin, tässä yhteydessä on syytä korostaa, että puhutaan koko ajan marginaaliryhmästä. Moni niistä miehistä, jotka ovat tarvinneet TukiMiehen säännöllisiä palveluja, voidaan katsoa kuuluvan siihen ns. väliinputoajien ryhmään ja jotka edellämainituista syistä ovat johtaneet näiden miesten jonkiasteiseen syrjäytymiseen. Heidän kohdallaan pääsääntöisesti voidaan katsoa, että he ovat saaneet sen tarvitsemansa avun, jonka viranomaisten ja eri organisaatioiden työntekijöiden velvollisuudeksi ja työnkuvaan kuuluu. Monessa viranomaistahojen haastattelussa nousi esiin näkemys siitä, että he ovat tehneet kukin tahollaan sen, mikä on kuulunut esimerkiksi työhallinnon tai sosiaalipalvelujen piiriin tai työntekijän toimenkuvaan. Se keinovalikoima on käytetty, joilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa asiakkaan elämäntilanteen edistämiseen.

Yksittäisen työntekijän mahdollisuus vaikuttaa tähän keinovalikoimaan tai esimerkiksi työhallinnon linjauksiin ovat rajalliset. Tärkeänä kuitenkin koettiin jatkossakin oman työn ja oman organisaation sisäisten työmallien ja vakiintuneiden toimintatapojen kriittinen tarkastelu ja arviointi.Viranomaisnäkökulmasta tarkasteltuna haasteena koettiin asiakkaiden ongelmien tunnistaminen, diagnosoiminen ja käytössä olevien toimenpiteiden ja työkalujen soveltaminen asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin, oli kyse sitten koulutukseen, työllistymiseen, työkykyyn tai sosiaalipalveluihin ja etuuksiin liittyvistä asioista. Koettiin myös tärkeäksi kokeilla ja kehittää uusia luovia, asiakkaiden yksilölliset tarpeet huomioon ottavia ratkaisuja. Nämä mahdollisuudet katsottiin kuitenkin ainakin osaksi olevan sidoksissa yleisiin toimintalinjauksiin ja resursseihin, joihin yksittäinen työntekijä tai organisaatio ei välttämättä suoranaisesti pysty vaikuttamaan.

Keskeinen kysymys on se, kuka ottaa asiakkaasta sen kokonaisvastuun ja koordinoi ja varmistaa, että yhteistyö eri toimijoiden välillä toimii, sekä sovitut toimenpiteet siirtyvät myös käytäntöön asiakkaan kohdalla, erityisesti jos vastuu toteutuksesta jätetään asiakkaalle itselleen. Vaikka asiakkaan toimintakyky on alentunut, edellytetään häneltä silti kykyä hoitaa itsenäisesti rahaan ja talouteen liittyvät tehtävät, laskujenmaksut, etuisuuksiin liittyvien

hakemusten täyttö, velkajärjestelyn hoitamiset, omaan terveyteen liittyvät asiat, työharjoittelussa käynti ym.

Johtuen asiakkaiden moninaisista tarpeista ja toisaalta toimintakyystä, on tärkeää että varmistetaan toisaalta, että asiakas tulee kuulluksi ja oikeinymmäretyksi. Toisaalta on tärkeää, että apua tarvitessaan asiakas saisi viraomaisilta tietoa tarjolla olevista palveluista ja viraomaistyöntekijä varmistaa että asiakas ymmärtää hänelle annetun tiedon ja ohjeet.

Joidenkin asiakkaiden kohdalla, esimerkiksi kielivaikeuksista johtuen, tarvitaan perusteellista neuvomista ja selittämistä työntekijän taholta, miten esimerkiksi toimeentulolaskelma muodostuu. Käytännössä tätä on kuitenkin vaikea toteuttaa, esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden aikaresurssit asiakasta kohti ovat rajalliset ja toisaalta erityisesti maahanmuuttaja-asiakkaat muun muassa kielivaikeuksista johtuen saattavat tarvita perusteellisempaa, pitkäkestoisempaa ohjausta ja tiedotusta asioiden ymmärtämiseksi, kuin suomalaiset toimeentulohakijat. Resurssikysymyksistä johtuen myös viraomaistahojen työntekijöiden tavoitettavuus saattaa olla vaikeata, asiakkaan mahdollisuus tulla kuulluksi vaikeutuu, varsinkin kun tilanteessa tarvittaisiin ratkaisuja ja toimenpiteitä mahdollisimman nopeasti. Puutteellisesta suomenkielentaidosta johtuen asiakkaalle saattaa myös tuottaa vaikeuksia kertoa tarpeistaan ja tilanteesta puhelimen välityksellä tai lomakkeella. Olisi tärkeää että erityisesti maahanmuuttajille tarjoutuisi mahdollisuus työntekijän säännölliseen ja kasvokkain kohtaamiseen, jossa asiakas kokisi tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi ja toisaalta työntekijä saisi mahdollisimman tarkan käsityksen ja tiedon asiakkaan senhetkisestä elämäntilanteesta, sekä viranomaisten toimenpiteiden vaikutuksesta.

Olisi myös tärkeää, että eri viranomaiset tuottaisivat ja käännettäisivät esitteitä ja lomakkeita palveluistaan ja niiden keskeisistä sisällöistä eniten käytetyille maahanmuuttajakielille sekä myös palkkaisivat maahanmuuttajien äidinkieltä puhuvia työntekijöitä. Myös niissä tilanteissa, joissa asiakas ei kuulu kotoutumislain piiriin, eikä ole oikeutettu maksuttomaan tulkkaupalveluun, olisi tärkeää tarkastella asiakkaan tilannetta kokonaisvaltaisemmin. Olisi suotavaa mahdollistaa tarveharkinnaisesti tulkkipalveluiden käytön myös niissä tilanteissa kun asiakas itse on käynnistänyt jonkun toimenpiteen, eli esimerkiksi on hakemassa toimeentulotukea. Tällaisissa tilanteissa tulkkipalveluiden järjestämisessä kuitenkin velvollisuus on asiakkaalla itsellään.

8 TULOKSET JA TUOTOKSET PROJEKTIN VAIKUTTAUVUUDEN NÄKÖKULMASTA

8.1. Miten vaikuttavuutta mitataan

Viraomaisnäkökulma
Asiakasnäkökulma
Projektityöntekijän näkökulma

*Varmaan osaat parhaiten itse arvioida työtäsi ja sen tuloksia ja olet ollut lähemmässä kontaktissa kuin minä asiakkaisiin, tämä on loppujen lopuksi aika pintapuolista ja kenties etäistäkin.
(sosiaalityöntekijä)*

*Niitä hyötyjä tulis sillai arvioida monipuolisesti et meilläkin on tietyllä tavalla havaittavissa semmosta kapeeta tarkastelukulmaa et joskus nähdään et se hyöty on meidän kannalta juuri tää et kuinka monta prosenttia ihmisistä on työllistynyt kuinkakin nopeesti ja kuinka pitkään nää työttömyysjaksot on kestäny et siis pyritään tämmösiä määrällisiä kovia mittareita käyttämään, joilla ei tavoita sitä todellisuutta että ihmisten mielissä nää asiat muuttuu ja niitten suunnitelmat , ajatukset muuttuu, niitten käsitys omasta itsestä ja tilanteesta voi muuttua, ihan tämmösiä että ihmisillä on mahdollisuus keskustella ongelmistaan ja saada todella semmosta apua. että meillä ei ole mitään semmosta mittaria millä mitattais että nyt asiakas on toiveikkaampi tulevaisuutensa suhteen kun kukaan ei kiinnostunu siitä. Kyllähän meillä aina asiakaspalautetta kysytään tämmösellä otoksella , mut siinäkin on käytety semmosia määrällisiä mittareita ...eli pitäis kysyä monella tavalla, monesta näkökulmasta katsoo yhtäkaa sitä hyötyä. Yksilötasolla jos haluaa yhteiskunnan tasolla jos haluaa sillonkin voi katsoa sitä työvoimapolitiittisena kysymyksenä, koulutuspolitiittisena, ties minä.Niitähän löytyy sit eri näkökulmia, mut sit yksilötasolla just että se tuntuu meillekin olevan just vaikee ymmärtää että yksilötasolla katsois niitä hyötyjä syvemälle. Sehän on just se mitä pitäis tehdä, et kysytään asiakkaalta todella sitä, että ei kysytä vaan että olik tästä hyötyä vai eikö ollut vaan että mitä se hyöty on ollu. Sillonhan se avautuu ett miten se asiakas katsoo sitä ja varsinkin kun tekee tollasta intensiivistä asiakastyötä missä on pienempiä nää määrät, sillon jos pystyy jotenkin yksilötasolla osoittamaan että nää asiat on liittynyt toisiinsa, nää asiakkaan kokemukset ja mitä hänen elämässään on tapahtunut.Siitähän niitä hyötyjä pystyis osoittamaan.Semmoista laadullista.
(**ammatinvalintapsykologi**)*

8.2 Johtopäätökset

TukiMiehen lähtökohtana tärkein ja paras mittari on asiakas ja hänen kokemuksensa TukiMies-projektin tarpeellisuudesta. Tuloksia tarkasteltiin ja arvioitiin lähtökohtana ihmisen hyvinvointi laajana käsitteenä, erityisesti henkinen hyvinvointi, johon vaikuttivat mm. itsemääräämisoikeus, oma identiteetti, kokemus kuulluksi tulemisesta, itsekunnioitus, itseluottamus, sosiaalinen kanssakäyminen, jne. Pitkäkestoisissa asiakassuhteissa syntyi luottamuksellinen ilmapiiri, jossa asiakas uskaltautui puhumaan tunteistaan ja myös siitä miten TukiMiehen tarjoama apu on vaikuttanut. Haastatellut viranomaiset olivat yhtä mieltä siitä, että erityisesti haastavan kohderyhmän asiakkaiden kohdalla, TukiMies-projektin tuloksia arvioidessa, asiakaspalautteen merkitys korostuu ja hyötyjä tulee tarkastella monesta eri näkökulmasta.

8.3 Vaikuttavuus asiakasnäkökulmasta

MIES 50v.

*Tukimies on vienyt minua läpi suomalaisen byrokratian ja suomalaisen sosiaalihuoltojärjestelmän byrokratian ja neuvonut minua etuuksissa, joihin olen oikeutettu ja kaikissa ylä- ja alamäissä.. Kun en itse ymmärrä, hän on puhunut puolestani ja varmistaa että saan mihin olen oikeutettu. Ja suoraan sanottuna minua ei ole hyljitty..koska en ymmärrä tätä kieltä. Hän toimii paljon minun **puhemiehenä**, kun en itse osaa sanoa mitään tietyissä tilanteissa. Koska Tukimies tietää nämä systeemit paljon paremmin kuin minä, ja ihmiset ottavat hänet enemmän tosissaan kuin minut, koska tulen aina olemaan maahanmuuttaja riippumatta olenko asunut täällä 15 tai 20 vuotta...vaikka silloin tietäisinkin enemmän systeemistä ja osaisin enemmän kieltä, minua silti*

*kohdeltaisiin maahanmuuttajana. Tukimies puhuu puolestani sosiaalitoimistossa, sosiaalityöntekijöille, etuuskäsittelijöille, työvoimatoimistossa, ja Tukimies on minulle ollut todellinen hengenpelastaja. Hän on tehnyt todella ensiluokkaista työtä. Mielestäni Tukimies on tehnyt kaiken mahdollisen mitä voi kuvitella, enkä voi kuvitella että olisi voinut tehdä enempää vaikka olisi seissyt päällään. Hän on tehnyt todella paljon, en voi kiittää häntä kylliksi. Hän on auttanut passi-asioihin liittyvissä asioissa, maahanmuuttoasioihin liittyvissä jutuissa, poliisiasemalla, **on neuvonut miten pitää toimia**, ja minut on otettu enemmän vakavasti kun hän on ollut minun mukana. Tuntuu kun minua olisi suojeltu ja tuntenut oloni turvalliseksi, en voi kaikkea pukea sanoiksi, on asioita joita ei pysty kuvailemaan ja on asioita joissa sanat eivät riitä. Koska jokainen kaipaa apua ja tukea jossain elämänvaiheessa. Olen sitä mieltä että tämäntyyppinen työ on korvaatonta ja sen tulee jatkua ja sen tulisi olla mahdollista kaikille ja olla jakamassa tietoa ja rohkaista ihmisiä erilaisissa elämän käännteissä.*

*Tukimies on erittäin viisas ja osaava, monet kirjeet, joita olen saanut, olisin ollut täysin tietämätön minua koskevissa asioissa ja päätöksissä. Minulla ei ole mitään valittamista Tukimiehen palveluun, olen ollut hyvin tyytyväinen. En voi kyllin pukea sitä sanoiksi, olen ollut vaan niin helpottunut, että minulla on joku jonka luokse olen voinut tulla ja korkeasta vuoresta on tullut vaan kasa tiiliä. Tukimies aina **tietää minne pitää mennä, keneen ottaa yhteyttä** tai tietää ainakin kuka voisi tietää..Minä taas en. Tämä projekti on ollut hengenpelastaja, todellakin.*

MIES 37 v.

*No mun mielestä Tukimies ihan kaikissa asioissa auttanut. Tosiaan mulla paljon ihan liikaa erilaisia asioita, poliisiasioita, on ollu lapsiasioita, **me käyny sosiaalitoimisto**, ihan **laskuja**, ihan kaikki asioita auttanut. Ihan mitä joku asia suomeksi voi sanoa, minä ei tiedä, ja minä ei ymmärrä mitä joku tarkoittaa, niissä auttanut. Yksi asia ei auttanut, vaihta minu sosiaalityöntekijä, mutta sitäki yritetty.*

Joskus lasten asia hoidetu, koska se tosi tarkea varmaa kaikille joilla lapsia. Joskus sosiaalityöntekijän kanssa hoitanu asioita ja sanonu, että pakko ton pojan päästä sinne ja sinne.. Paljon tärkeitä asioita, mulle tärkeä asiat, yksi sosiaalityöntekijä, kaksi lapset. Tilanne ollu sama monta vuotta ja pitää tehdä jotain kun minä en osa.

Mun mielestä minä halua Tukimies jatka sama paikka. Pitää olla joku joka tarvi autta asia ja apua. Mulle tarvi apua.. Hän hoitaa kauan minu asioita, ja kun kohta loppu, asiat kaatuu päälle jälleen.

*Esimerkki jos joku uusi tule asiakas ei pysty luotta, suoraa kerto omia asioita, voi olla että ylihuomenna kaikki ihmise tule kysymää ja puhumaan minu omia asioita. että pysty luottaa hänelle, kestä kauan aikaa. Kesti pitä aikaa enne kuin **luottaa**. Voi olla että ihmise mennä vaan juttelemaan tämä mies, ei puhu omia asioitaan yhtään mitään. Koska kestä kauan aika ennekuin ihmiset oppi tunne toinen, joskus asiakas ollu huono päivä, agresiivinen, Tukimies tietä siihen vastaus, joskus olla hiljaa, Tukimies oppinu ja tiedä asiakas, mikä on stressi. Joku toinen ei tiedä agresiivinen asiakas, ei tiedä miksi hermo mene joka päivä, saattaa tulla paljon väärinkäsitys. Pitää olla luottamus, pitää luottaa ja se kestä paljon aikaa. Pitää pitä oma tietona vain sinä ja minä, koska ton taki paljon vaikee, kun uusi tulee.*

*Tärkein asia se että minä omia tärkeitä asioita pystyny kerto ja puhumaan, toi varmaan kaikille ihmisille tarke että pysty **rauhas puhumaan**, toki toinen ihmisenkin rauhoittuu. Yrittää hoitaa toisen*

asioita, joskus mieli on sairas ja ei pysty hoita asioita, Tukimiehen kanssa keskustellessa minäkin ihan asettunutkin. Minä olla tulla hulluksiki, mennä yhdessä lääkäri ja kiitos, minä tosi parantu nyt neljä kuukautta nyt ilman laakettaki. Ihmisille tule maailmassa tosi liikaa pahoja asioita, ihmiset pysty tulla keskustelemaan kun tunne sua, pysty omia asioita kertoTukimiehelle. Minä en koskaa kuullu kenenkään asioita kaupungilla että Risto (Tukimies) puhunu hänen asioita. Paljon naisten kanssa minäkin kuulin naisten hoitamia asioita, tosi paha, koko kaupunki kuuli näitä asioita. Kuka luotta enä näihin. Suuta ei ommella kiinni, aina ihminen puhuu toiselle, voi olla väärinkäsitys ja ihminen puhuu sen toiselle. Jos sinä antaa minun asioita toiselle minä ei voi enä luottaa toisenkaan. Kun minulla tuli ongelma Tukimies kanssa, minu asiat annettiin naiselle. Minä sano minä ei luottaa tuo nainen, hän soittaa toinen nainen, minä sano minä ei hänen kanssa halua yhtään. Ja minä hermostu ja minä sano Tukimies mulle paras. Ja me sovittiin asia ja pyydettiin molemmat anteeksi.

Mikä asia elämä parantu, vaike sano nyt, vaikea vastaus, koska aina paljon asioita ja paljo tapahtuu, ehkä lasten asiassa vähän parantunu, lapset saa tulla tänne minu luo. Mikä paratunu, mikä vielä voi sano, **minu mieli parantunut**. Koska koko ajan ollu lääkäriässä, joka lääkäriässä, uusi lääkäri ja minä masentu, ja joka paikassa hän tulla mun mukaan lääkäri ja kaikki paikassa, hän tulla mun himaa ka katso kaikki paperi, niin minäkin rauhottunu, koska paljo paperi. Mieli rauhottunu tosi paljon, paljon parempi kuin viime vuonna esimerkiksi, minä tulla melkein hulluksi. Minä paljo mieli pahja, raha-asioita ja muuttu mieli paljo parempi. Tosi paljo asioita juossu. Minä ei ikinä ajatellu Tukimies mitä pahata.

Esimerkiksi minä tulla ja huutaa missä hän on, koska Tukimies ummarra asiakas ja tiedä hänen sisäänsä, asiakas ei tarkota yhtää pahaa. Ja minä ihan rauhottu kun minä puhu Tukimies kanssa, koska hän näki jos minä ottaa unilääke ja minä tulla tapaamaan ja minu hermo menny, minä tulla Tukimies, juoda kavi, purka stressi ensin ja puhua. Ja minä ollut pitkä aikaa tosi stressi ja Tukimies huomannu viime aikoina minä paljon parempi. Kuitenkin Tukimies aina ymmärtäny ja se on ollu tosi paras. Ymmärtäny vaikka joka päivä kiukutellu. Koska minä ajatella Tukimies ymmärtäny asiakas, voi olla monta joilla sama asia ja tilanne ja enempi pahoja asioitaki. Minäki ymmärtä minä ei ole yksi, voi olla monta joilla sama tilanne. Voi olla minä se rauhallinen asiakas ja enempikin pahoja joilla sairas mieli ja tommosia.

Tuona aikana kun minä agresiiivine ja hermostu ei pystyny ajattelemaan mitään. Tosi vaikeaa, ajattelee mitä tarvii pakko saada, ajattelee rahaa, pakko saada, mutta ihminen ei voi aina saada mitä haluaa. Ja minä ajattele että monta asiaa Tukimies ja monia ihmisiä joilla mieli sairas, hän kohta itsekin hullu. Joo, koska Tukimies kestää ihmisten kanssa, pysty rauhallinen käsittelemään ihmisiä. Koska Tukimies olla oppinu ja tulla tuntemaan kaikki, hän pärjänny. Alussa voi Tukimiehellekin olla ollu vaikee, mutta sen jälke ei välittäny.

Aina tarvii apua, koska paljon tarkeitä asioita, esimerkki minä en osa mennä mihinkä, me mennä poliisi, me mennä oikeus, me mennä sosiaalitoimisto, jos soittaa tulkki joka asia se maksaa. Ja minä ei maksa hänelle, sosiaali maksaa hänelle. Tukimies jatka, se tärkeä, koska miksi paljo naisia ei tehdä mitään. Joku pitää olla paikalla joka hoita ulkomaalainen asioita, joku ymmärtää ihmisiä, pitää olla pysyvä paikka. Pistää joku nainen pois, ihan vaan joku.

Joku mies pitä hoita minun asioita. No koska joskus minä puhu Tukimies kanssa minu naisjuttujakin, kun joskus mun mieli kipeää naisten jutuihin. Monta kertaa minulla vaike minu tyttöystävä, mennä perheneuvola, yrittäny selittää TukiMies kaikki ja me pystyä juttelee ja mennä yhdessä perheneuvola. Naisten kanssa ei pystyä juttele ja minä ei kerro mitään. Kaikilla tommosia asioita ja **mies halua keskustella mies kanssa**, hänelle hyvä. Naiset heti kerto ongelmia ystävä ja kerto ystävä ja tietää koko kaupunki. Mies erilainen. Monta päivää Tukimies olla lomalla, minä ei

pysty kertomaan asia kellekään. Esimerkki minulta nainen kysy voinko auttaa, kero minulle asia, minä sano kiitos paljon, minä odottaa Risto tule töihin. Joskus tosi vaikeita asioita, mies ei pysy juttele naisille.

MIES 39 v.

Tukimies on hyvä mies, kohtelias. Joskus esimerkiksi kun minä sairas , viime kesänä Tukimies kuunteli minua ja auttoi minua, minä ei paljo puhua suomenkieli ja auttaa autokoulu, jos Tukimies pois, kuka auttaa minua. Tukimies auttaa eri ongelmissa, iso tai pieni, ja minä paljon ajatella Risto(Tukimies) hyvä..mutta minä surullinen kun minun koulu loppuu ensi viikolla, paljon nainen, minä pelkään, paljon naisia ei mies. Nyt nyt on on kaksi suomalainen mies, mutta ei puhu paljon, hän menee tietokone, hän ei puhu, minä sano terve, hän ei mitään. Minä ei tutustu paljo uusi ryhmä. Minu koulu loppu, minä haluan jatko-opiskelu, autokoulu, kovasti minä lue, tietokone, minä mene kirjasto.

Minä haluaisi työtä, minä oppi paljon koulussa paljo, minä rukoilla paljon Jumala, minä haluan työtä, ei se mitä jos minä pese vessa, ei ongelma..Minä toivo että minulle selitta hitaasti ei nopeasti. Minä paljo toivo että pääse hitsaaja, minä kun mene kotiin minä saada posti, tervetuloa siivoojakoulu, minä miksi siivooja, vaimo sano ei se mitään, mene siivooja. Joskus minä pelkään kun minä sano siivooja, kaikki naura minulle, mutta minä ei kuuntele mutta minä nyt jatko, minä oppi paljon mutta kaksi vuotta minä sairas, tosi sairas, minä ei opiskeli paljo suomenkieli. Minä tarvitse lisä suomenkieli.

Minä halua todistus ja minä halua hotelli. Minä kysy kaikki minun kurssi ja kaikki sanoa ei halua, mnä kysy miksi ei halua, miksi opiskella siivooja. Naiset kurssi koko aja puhu oma kieli ja se sattuu minä päähän. Minä sano opettaja että puhu suomenkieli mutta en tiedä..mutta nyt esimerkiksi minä oppi suomenkieli minä puhu ja ei unohta, jos minä äidinkieli koko aja minä unohta. Tämä viikko naiset häiritse minua. Minu kotiin kirje ja mahdollisuus suomenkieli, minä sano minu vaimo sinä mene hän sano ei, ei jaksa väsyä, hän halua harjoitella työ mieluummin. Minun vaimo sama vähä ymmärrä mutta jos hitaasti vähän ymmärrä.

Jos minä puhu Tukimiehelle, minä harjoitella suomenkieltä, minä opi joskus Tukimies korjaa minulle minä huono. Minä tapasin kirkko uusi ystava hän suomalainen. Hän puhuu vähän minu äidinkieli ja hän sanoo haluaa oppi minun kieli ja minä sanoo minä halua oppia suomenkieli. Joskus kun hän ajaa auto minä kysy mikä on liikennemerkki ja han selitta. Joskus hän auttaa minua ja vie minu perhe kirkko jos aika, jos ei aika minä ottaa bussi.

Tukimies josku selittä minulle ja auttaa, jos minulle koulu loppu, minä tule heti täällä ja Tukimies auttaa jos paikalla, minä halua ensimmäinen harjoitella ja minä halua työtä.

Ensimmäinen auttaa on sosialiti, jos mina tarvitse rahaa, sairas, minä ei työtä, ensimmäinen sosialiti, minä mennä sinne, esimerkki minä paljo lasku , minä mennä lääkäri, resepti ja toinen auttaa, minä joskus tule Tukimies jos minä tarvi esimerkki paperi mina ei ymmärrä, jos minä halua muutta koti Tampere, jos minä ei ymmärrä jos on paljo paperti, tai jos minä kysymys retki, jos on retki perhe ja kolme on työvoimatoimisto. Ja nelonen on minu koulu., joskus minu opettaja, puhu eri asioita minä oppi uusi.

Minä haluaisin settlementti avaisi kurssi, ei ABC, minä asua Suomessa viisi vuotta , minä haluaisi lisä suomenkieli, ei paljo mutta jatku, minulle vaikea, nyt kun minä koulu, kaikki naiset puhu

suomenkieli nopeasti ja minä ei ummarra, jos mina sano minä en ymmarra toiset naura minulle, miksi sinä et osa, mina sano minä ei ymmärrä, joskus naiset hairitse minua ja miä ei ymmärrä, mutta opettaja ymmärtää ja selittää minulle. mutta minä usein vasunut, kun minä en ymmärrä. Minä ei sano muille hiljaa, koska minä pelkä sanoa.

Jos setlementti avaa kurssi minä tulen, jos illalla, illalla minä autta vaimo vähän haen lapset ja illalla minä tulen, mutta lyhyt ei paljo, vähän tunti ei paljon, yksi tunti kaksi tuntia riittä koska vasynyt ... suomenkieli ja ja tutustua uusi ystava ja puhu suomenkieli, kaikki puhu suomenkieli, ymmärrä helppo.

Kun minä tule täällä minä sano sihteeri onko Risto , onko vapa jos ei vapaa. Kun minä tule häne luokse kuuntele minua ja hän joskus autta minulle esimerkki minä sanoa hänelle mitä ongeelma, jos on huonot uutiset hyvät uutiset, jos tulee talvi jos ei tule talvi...ja hän **kuuntele** ja **hän selittää minulle laki**, minä ei osaa laki esimerkki poliisilaki, minä ei osaa, nyt osaa vähän ja minä tule jos minä tarvitsen apua. Jos Tukimies mene pois, minä surullinen.

Jos Tukimies olisi nainen minä pelkä, koska minä ei paljo hairitse, jos sinä mies minä josku viitsi hairitä. Se ei sama, koska sinä mies minä mies ja joskus naiset eri ajatella..Minu helppo tulla sinulle, koska sinä kolme vuotta täällä minulle, sinä tiedä mitä minä haluan.

Jos on suomalainen minä usko, mutta jos on ulkomaalainen minä ei usko. Lyhyt elämä, minä ei halua paljon, minä halua työtä ja autokoulu, ei paljon

MIES 35 v.

Kun tulin Suomeen, minulla oli paljon raha-ongelmia, minulla ja avo-puolisolla, minulle oli tosi vaikeata olla Hämeenlinnassa, koska hyvin harva puhui minun kieltäni. Oli olemassa vain setlementti joka todella auttoi, joka asiassa pystyin tulemaan Tukimiehen juttusille, miten tämä paperi täytetään , miten teen sen ja tuon. Sain paljon uusia ystäviä , läheisiäkin ystäviä setlementin kautta.

Pääsin työharjoitteluun, se oli todella mukava kokemus, kaikki otti minut vastaan ystävällisesti setlementissä. Sain työharjoittelussa auttaa muita ihmisiä, ohjata nuoria ja lapsia, minulla oli tekemistä. Sitten Tukimies vei minut uuteen harjoittelupaikkaan haastatteluun, auttoi minua puhumaan ihmisten kanssa ja nyt olen siinä samassa paikassa töissä, enkä voi kuvitella parempaa ja sopivampaa paikkaa ja työtä minulle.

Tärkeintä Tukimieheissä oli se tieto, että on joku johon minä voin luottaa, voin mennä jonkin luokse kertomaan ongelmista, meillä ei ollut rahaa, ja TukiMies todella auttoi. TukiMies tiesi kelle soittaa, joka taas auttoi meitä taloudellisissa ongelmissa. Meillä ei ollut rahaa ruokaan ja vuokraan ja meidän täytyi lainata joka paikasta rahaa. Tukimies halusi todella auttaa ja että kaikki menee hyvin.

Ja paras asia TukiMieheissä oli TukiMies itse eli Risto. Todella, hän on hyvin ystävällinen ja todella välittää ihmisistä ja oikeasti kuuntelee.

Meillä oli raha-ongelmia, olin tosi masentunut, ihmissuhteeni oli koetuksella, mutta TukiMiehen avulla kaikki yksitellen järjestyi, sain raha-asiat kuntoon, sitten sain töitä, sitten menttiin pankkiin ja ostettiin talo. Nyt kaikki on hyvin, vaikka tulee vastoinkäymisiä, ne on ihan normaalia ja kuuluu elämään, mutta ne kestää paremmin.

8.4 Vaikuttavuus viranomaisnäkökulmasta:

Mä kyllä vahvasti liputan ryhmätoimintojen ja toiminnallisten ryhmien perään joilla sitten jonkun teeman tiimoilta päästään käsiksi siihen ongelman ytimeen ja ehkä pitkäkestoisenkin ryhmän kautta saadaan tuloksia, eli myönteisesti suhtaudun erilaisiin ryhmiin ja niiden vahvuuksiin ja voimiin, että kyllä niillä eteenpäin päästään.

(työvoimaohjaaja)

Mutta yksilötyöhön..intensiivistä työtä, ei voida olettaa että ihminen joka on syrjäytymisuhan alla tai on jo jopa syrjäytynyt johonkin juttuun, kyllä tarvitaan **intensiivistä työskentelyä**, yksilö- että ryhmätyönä.

(työvoimaohjaaja)

Kyllä intensiivisellä työotteella on hyötyä **sosiaalistumisen ja kaiken muun tämmösen päivärytmin ja kaiken muun elämänhallinnassa, talouden hallinnassa, sosiaalisissa ongelmissa, kaikissa että kyllähän nää kulkee käsi kädessä.** Tietysti työvoimaohjaaja ajattelee viime kädessä tätä työllistymistä.Mutta Tukimiehen hyötyä on varmaan monenmoisia kun ajatellaan että tukihenkilö ei pelkästään toimi työllisyyden näkökulmasta, vaan on muutenkin **laaja-alaisempi**, niin uskon kyllä olevan hyötyjä.

(työvoimaohjaaja)

Meidän näkökulmasta hyötyjä Tukimiehestä, **asiakas on sillä tavalla sellaisen seurannan alla, kun me tavataan asiakas kerran kuukaudessa, ja saadaan se määrätynlainen näkökulma tässä meidän virka-asemassa ja huoneessa, mikä ei välttämättä aina ole edes realistinen.**Ja kun työskentelee intensiivisesti asiakkaan kanssa ja se **pystyy tuomaan sellaista viime käden tietoa** ja asiakas pysyy sillä tavalla näpeissäkin ja jollain on se punainen lanka hallussa **mihin se asiakas on menossa ja toteuttaa niitä tavoitteita mitä me ollaan yhdessä sovittu.**

(työvoimaohjaaja)

Siitä on ollut ihan henkilökohtaisesti hyötyä mulle, että **mä olen saanut ohjata ihmisiä sinne, joille mulla ei ole enää ollut vaihtoehtoja** ja mun työaikani on niille potentiaalisille ja muille selviytyjille säästynyt.Mä olen saanut nukuttua paremmin, kaikki asiat ei pyöri mun päässä..se paine on kanavoitunut sitten sinne, ja mä uskon siihen oottaen sun loppuraporttia että siellä on muutamia joitten asiat on liikahtanut eteenpäin ja toisaalta ymmärrän sen että jos sinne on ohjattu niin toivottomia tapauksia niin heille ei ole sielläkään löytynyt vaihtoehtoja.**mutta onhan heilläkin asiakasnäkökulmasta joku verkosto tullut siihen, että mä uskon sen että he on hyötynyt siitä.**On tavallaan löytynyt uus kotipesä, joka on sitten miettinyt uudesta näkökulmasta näitä asioita.(SR)

Ja vaikka susta voi tuntua että ja asiakkaasta voi tuntua että ei tästä tullu mitään ratkaisua, mutta jos katsot kuitenkin kuinka paljon asioita on tullut selvitettyä : **asiakaskin ymmärtää paremmin, että tää toimii näin, sossu toimii näin, velkasaneeraus toimii näin ja ketkä ne viraomaiset ovat.**ja jos mietit olisiko asiakas omin voimin ja taidoin pystynyt menemään niihin kaikkiin paikkoihin kysymään apua..No pikkujuttu kumminkin liikahti eteenpäin, on se sitten että maksellaan näitä velkoja takaisin tai joku muu asia tehty tai on uskallettu mennä lääkärille. Voi olla että ei olis

mennyt, psykiatriaan tai ihan mitä tahansa, ne ovat pieniä askeleita mutta tärkeitä.
(työvoimaneuvoja)

Ne on pieniä askeleita mutta niitä on osattava arvostaa että ei näitä asioita voi mitata niin, että se on tehnyt Tukimies-projektin avulla semmosen hyppäyksen että on tämmösen. Joskus se saattaa olla että olet keskustellut jonkun kanssa ja antanut aikaas, siinä vaiheessa kun se on tullut käymään ja tarvinnut sitä. Tämmöstä tarvetta ja paikkoja ilman muuta on ja enenevässä määrin silleen, että ne jotka syrjäytyy, on tosi moniongelmaisia nyt varsinkin kun työmarkkinoilla on ne parhaat työntekijät jotka työllistyy, niin maahanmuuttajista kuin suomalaisistakin. Sinne jää aina ne tietyt jutut pohjalle. Nyt ehkä hekin syyllistää enemmän itseensä kuin ympärillä on mahdollisuus menestyä ja työllistyä. Näitten henkilöiden turvaksi ja avuksi ja tavallaan **meille työkaluksi TukiMies on**. Ihan sama kuka heidät sinne ohjaa onko se sossu vai työhallinto tai joku muu juttu.
(työvoimaneuvoja)

Jos asiakas on sulla jossain prosessissa, sä todennäköisesti **tunnet taustat paljon paremmin kuin mitä henkilö tulee meille kertomaan**. Me esim. ohjataan henkilö koulutukseen sen tiedon pohjalta mitä asiakas meille sanoo, mutta voi olla että on unohtanut sanoa että hänellä on vaikeeta terveysongelmia. Tai toisin päin, kertonut meille ja ei sinulle. Eli aina voi tulla yhdessä juttelemaan asiakkaan kanssa jotta voidaan miettiä mitä tukea asiakas voisi tarvita
(työvoimaneuvoja)

Ehkä viel omalta kohdalta, mikä ei ole tullut viel riittävän selvästi että mullekin tilanne on helpompi jos mä tiedän että siellä tulee tämmönen tukihenkilö mukaan , on yhdet aivot enemmän ajattelemassa sen ihmisen asioita, paljon todennäköisempää että sitä tilannetta seurataan intensiivisemmin, se ei jää siihen, seuranta on turvattu, tiedonkulku ja mä olen sellainen joka tekee työtä tiimissä mielluummin, kuin että mieltii mieltii mieltii, että mun ai tarvi kaikkea yksinään toteuttaa. Ideoita voi porukassa ja uskon että tää pätee myös sossulle. Et kun menee sinne tukihenkilön kanssa, niin se tilanne on paljon rikkaampi. Siinä on enemmän porukkaa miettimässä ja se henkilökkin on rohkeempi ja tulee enemmän asioita esille. Asiakasnäkökulmasta, heillekin on kivempi, et lähe mun kanssa sossuun, se mun painoarvo kohoaa, et mut otetaan vakavemmin. Esim. Johanilla (Nimi muutettu) meni aika hyvin, koska ohjattiin aika alussa. Se oli hyvä esimerkki onnistuneesta yhteistyöstä ja ettei ehtinyt tulla niitä ongelmia, tämmösen henkilön kohdalla olisi voinut tulla, oppimisvaikeuksia ym. ei ole helpoimmasta päästä oppia suomea.
(työvoimaneuvoja)

Ei kaikki opi suomea, mutta et voi ennustaa mikä jostain henkilöstä tekee hyvän tyypin. Se on se mikä keitos siellä on, työnantajan avoimuutta, on tarvetta ylipäätään, ei kukaan ota nurkkiin seinäkoristeeksi, ja on henkilö joka osaa tai ainakin tarttuu kaikkeen työhön. Ja se että sä olet tukimies-roolissa ja työvalmentaja ja monet erilaiset roolit ja se työvalmentaja rooli on tärkeä meidän asiakkaalle että työnantajalle. Että työnantajakin tietää että on joku kenelle voi soittaa. Erityisesti sellaisille työnantajille joilla ei ole aikaisempaa kokemusta maahanmuuttajista, se on erityisen tärkeä, että on tietoa.
(työvoimaneuvoja)

Mun mielestä Tukimiehen työstä on ilman muuta ollut hyötyä ja katson tässä yhteydessä idealistisesti katsovani samalla oman työni ja asiakkaan näkökulmasta, en nyt puhu sen puolesta mikä on työhallinnon mielestä tulos vaan ajattelen sitä että meidän kannaltahan hyöty on se nyt kun mä puhun psykologina että mä voin käyttää aikaani tekemällä työtä asiakkaan kanssa et se on myös hyödyllistä asiakkaalle mun käyttämä aika siihen, et mitä me ollaan saatukin aikaan..et asiakkaan pitäis itse kokea se hyödyllisenä., ei niin ett mä voisin tonne työministeriöön ilmottaa että nyt

muuten saatiin tää ihminenkin töihin vaikka se ei olis millään halunnu mennä. Mä sit mielummin lähetän sen vaikka kotiin sen asiakkaan tästä jos se ilmottaa mulle avoimesti et se ei haluakaan mennä töihin.. Siinä vaiheessa se tulee et meikäläisen täytyy lopettaa se työnteko siinä vaiheessa sen ihmisen kanssa koska mä en voi lähtee tekemään niitä asioita sen kanssa mitä se haluis siellä sen muun elämänsä piirissä tekeen kauheesti.

(ammatinvalintapsykologi)

Tietysti me hyödytään siinä et kun sä olet ollut mukana esimerkiks se että tää yhteisymmärrys koska sä olet semmonen ulkopuolinen taho ja sulla ei ole tämmöstä viranomaisuhdetta siihen asiakkaaseen ja se asiakas ei ole sillälailla tilivelvollinen ja hakemassa jotain etuutta tai näin, **eikä sulla ole sellasta viranomaisroolia siinä, niin asiakas voi sulle sitä tarinaa kertoa omasta elämästään varmaan toisella tavalla kuin sitä meille sitä esitetään.** Ja voi luottaa varmaan siihen, että sä olet semmonen tuki ja turva et tapahtu mitä hyvänsä. Et meillä on taas tietysti tämmöset viranomaiskäytännöt et täällä asioidaan virka-aikana, sovittuina kellonaikoina, et ne on jo tämmösiä mitkä luo tiettyjä asetelmia. Se kontakti minkä sä saat on sillä tavalla ihan erilainen. Ja se että siihen välittyy kuitenkin se että asiakaskin rohkastuu puhumaan meidän kanssa vähän eri tavalla kun säkin olet ollut mukana niissä, mikä on hyvin tärkeä että sä olet ollut täällä paikanpäällä mukana ettet sä ole vaan tuolla jossain kaukana oleva yhteistyötaho.. et sä olet mukana siinä tilanteessa ja silloin tätä viestiä ja yhteistyötä kuljetetaan eteenpäin ihan konkreettisesti. Sieltä asiakkaan arjesta ja elämästä voi sitten taas välittyä meille semmosia kun maahanmuuttajistakin just puhutaan et he ei välttämättä osaa pukea sanoiksi ollenkaan niitä asioita mitkä sä olet sitten saanut eri tavoin selville mitkä on meille taas sitten erittäin tärkeitä tietoja ja auttaa sitä asiakasta kun mekin ollaan niistä tietosia. Sä olet varmaan hoitanu monenkin viranomaisen suuntaan niitten ihmisten asioita mikä kaikki sitten aina kun ne muut asiat siellä muilla elämäalueilla mennään eteenpäin niin myös sen ihmisen edellytykset siellä työelämän puolella saa sieltä tukea onnistua täälläkin. Koska jos ne ei ole kunnossa niin ei se ihminen jaksa näitä työasioitakaan kauheesti viedä eteenpäin. Menee tietysti käsikädessä tälleen ja kun me ei taas voida virkatehtävien puolesta lähtee tonne ihmisten asioita hoitaaan kovinkaan paljoo. Sehän on vähän tietysti muuttunu kun on tullu näitä tukihenkilöpalveluita ja tämmösiä mitä ainakin työvoiman palvelukeskus voi käyttää.

(työvoimaneuvoja)

Sun työstäs on ollut niille miehille hyötyä, jotka on on ollu mukana. Se että joku kääntyy toistamiseen sun puoleen , kertoo omaa kieltään. Koska mulla on ihan sama tilanne, eli kyl mä ajattelen että hän on kokenut saavansa hyötyä, oli se sitten mitä tahansa. Jo se että mä kuuntelen ja sanon, mmm... Jollakin tavalla se hyöty näyttäytyy hänelle, että hän saa puhua jollekin ajan kanssa, Et se että on joku joka on hoitamassa näitä asioita..

(sosiaaliasiamies)

Tukimiehestä on ollut paljon hyötyä, siinä että ihmiset kyllästyy valehteluun, ja huomaavat että elämässä on paljon hyviä asioita ja heidän itse täytyy tehdä myös jotain. Koska jos on avuntarpeessa ihmiset helposti luulevat että joku aina auttaa.

(vertaistyöntekijä)

8.5 Johtopäätökset

Keskusteluapu

Sekä haastatellut asiakkaat että yhteistyötahojen työntekijät olivat yksimielisiä siitä, että TukiMiehestä on ollut hyötyä. TukiMies-projekti on tarjonnut miehille keskusteluapua, jossa ovat korostuneet mm. kiireettömyys, kunnioittava kohtaaminen, asiakaslähtöisyys ja kuunteleminen. Keskusteluavulla ja henkisellä tuella on voitu vaikuttaa voimavaraistumisen kautta miesten henkiseen hyvinvointiin, yleiseen jaksamiseen ja sitä kautta arjen hallintaan

Ohjaus ja neuvonta, palveluneuvonta

Ohjauksen ja neuvonnan avulla on pyritty varmistamaan että asiakas saa riittävää, yksilöllistä ja tarvitsemaansa palvelua ja toisaalta kykenee hakemaan ja saamaan niitä etuisuuksia, joihin hän oikeutettu esim. sosiaalihuollon palveluiden osalta TukiMies on toiminut miesten puhemiehenä, silloin kun asiakas ei syystä tai toisesta itse ole siihen kyennyt. Ohjauksen ja neuvonnan avulla ollaan voitu vaikuttaa miesten taloudelliseen tilanteeseen korjaavasti. Asioihin puuttumisella on voitu katkaista esimerkiksi velkakierre, on tehty maksusuunnitelmia ja myös varmistettu että myös sovitusta suunnitelmia noudatetaan. Interventiolla on pystytty vaikuttamaan myös ennaltaehkäisevästi, eli on puututtu asiakkaan tilanteeseen, kun asioille on vielä ollut tehtävissä jotain.

Intensiivisen keskustelun kautta on havaittu tai asiakas on rohkaistunut kertomaan ongelmistaan, jotka saattavat liittyä hänen fyysiseen tai psyykkiseen terveyteensä. TukiMies on antanut palveluohjausta, kertonut eri palveluista, palvelujärjestelmästä, sekä ohjannut ja kannustanut asiakasta hakeutumaan palvelujen piiriin. Tarvittaessa TukiMies on lähtenyt mukaan henkiseksi tueksi ja toisaalta varmistanut, että asiakas tulee ja kokee tulevansa kuulluksi, saa tarvitsemansa avun ja hoidon. Myös tässä on korostunut TukiMiehen ennaltaehkäisevä rooli, ongelmiin on pystytty puuttumaan mahdollisimman ajoissa.

Verkostotyö

Tärkeä osa ja toisaalta tulos TukiMies-projektin työstä on verkostotyön kehittäminen. Sekä TukiMies että yhteistyöverkoston työntekijät ovat pitäneet yhteistyötä erittäin toimivana, sekä asiakkaan että työntekijän hyötyjä tarkasteltaessa. TukiMies on ollut omalta osaltaan luomassa verkostoa, jossa TukiMies on ollut yhtenä toimijana ja työkaluna viranomaisten rinnalla, tekemässä suunnitelmallista työtä asiakkaan tilanteen edistämiseksi.

On kehittynyt yhteistyömalli, jossa työskentely on ollut joustavaa ja tarvittaessa asioihin on pystytty reagoimaan nopeasti. Asiakkaan tilanteet ja tarpeet on huomioitu mahdollisimman laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Asiakasyhteistyöpalavereissa on ollut edustettuina työntekijöitä, joilla on perspektiiviä ja läheistä kosketuspintaa asiakkaan tai hänen perheensä elämään. Pääpaino on ollut kuitenkin asiakkaan omilla mielipiteillä ja näkemyksillä, jotka on otettu huomioon ja asiakkaat ovat poikkeuksetta kokeneet tullessa kuulluksi ja tullessa otetuiksi vakavasti. Tarvittaessa TukiMies on esittänyt oman näkemyksensä sekä asiakkaan että oman näkemyksensä asiakkaan tarpeista, sekä välittänyt olennaista tietoa viraomaisille asiakkaan tilanteesta, sekä niistä kyvyistä, tiedoista, taidoista ja vahvuuksista, joita välttämättä viranomaistahot eivät ole havainneet.

TukiMies on koettu tärkeäksi lisätyökaluksi ja mahdollisuudeksi, kun viranomaiset kokevat että heidän käytössään olevat keinot on käytetty tai tarvitaan vaihtoehtoja, jotka tukevat viranomaistyötä, mutta toteuttavaa tahoja ei ole ollut löydettävissä. Viranomaistahot ovat kokeneet myös hyödylliseksi sen, että on taho, joka sukkuloi eri toimijien välissä ja osittain myös koordinoi kokonaisvaltaisesti maahanmuuttajamiesten tilanteen selvittelyä ja on asiakkaan tilanteesta perillä. TukiMies on tärkeä tiedon välittäjä sekä viraomaisille, mutta myös viranomaisilta asiakkaalle. TukiMies on tulkinnut ja selventänyt viranomaispäätöksiä asiakkaalle ja myös osittain valvonut sitä, että yhdessä asiakkaan, TukiMiehen ja viranomaisten kanssa sovitut toimenpiteet toteutuvat myös käytännössä.

TukiMies-projektissa havaittujen tarpeiden pohjalta on kehitetty myös uusia työkaluja, kuten tukihenkilö – ja työvalmennuspalvelut. Niiden tarkoituksena on entistä suunnitelmallisemmin yhteistyössä sosiaali- ja työvoimaviranomaisten kanssa tarjota syrjäytymisvaarassa oleville ja erityistä tukea tarvitseville ihmiselle yksilöllistä ja intensiivistä tukea.

Hämeenlinnan setlementti ry:n eri toimintamuotojen välille on myös kehitetty ohjauspolkumalli, jolla pyritään ehkäisemään päällekkäisyyttä toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä edistämään asiakkaan ohjautumista hänen senhetkisten tarpeidensa mukaisiin palveluihin ja työmuotoihin, setlementin sisällä tai työmuotojen muitten yhteistyöverkoston piiriin.

TukiMies on voinut edesauttaa asiakkaan hyvinvointia, tarjota mahdollisuutta sosiaalisen verkoston laajentamiseen tai uusien taitojen oppimiseen, ohjaamalla hänet setlementin muihin toimintoihin. Asiakas on voinut osallistua esimerkiksi Kaarisilta-keskuksen järjestämiin toiminnallisiin ja opetuksellisiin ryhmiin, retkiin ja tapahtumiin tai on tarjoutunut mahdollisuus työharjoitteluun Hämeenlinnan setlementti ry:n eri työmuodoissa. Tätä kautta on voitu edelleen lisätä miehen omaa aktiivisuutta ja toimintakykyä, innostamisen, rohkaisemisen ja osallistamisen keinoin.

8.6 TukiMies-projektin kehittämistarpeet ja toiveet

Etsivä työ
Vertaistuki
Työpari
Työn tavoitteet ja ennaltaehkäisy
Työn jatkuvuus
Sukupuolisensitiivisyys
Viranomaisyhteistyö

Tukimies-projektissa pitäisi vähentää niitten määrää, jotka käy sun luona sen takia että muut ajattelevat että tämä on avun tarpeessa. Ja heidän tilalleen pitäisi tulla heitä jotka on oikeasti avun tarpeessa. Näitä ihmisiä on kotona. Kutsu heitä, istu heidän kanssaan, tarjoa kahvia, ystävyysty. Suomalainen ei osaa lähestyä ihmisiä, koska pelkää että puuttuu ihmisten asioihin. Täytyy tuntea heidän perhettään, jotta voitaisiin auttaa ja odottaa apua heiltä. Istutaan heidän kanssa, sitten he purkavat paha oloaan ja sitten saat jyvän ja joku avautuu. Ei se ole sitä että riittä kun kysyy että onks kaikki hyvin kotona, onks kaikki hyvin. Tottakai aina kaikki sanoo että hyvin. (vertaistykintekijä)

Jatkossa tulevaisuudessa yhteistyö voisi olla niin että minä raivaan tietä Tukimiehelle, ja hän lähestyy ja yrittää ystävyyttä näitten miesten kanssa, tai siis lähestyä ystävällisesti. Lähestymistapa tulee olla ystävällinen ja kun TukiMies tuntee minut myös miehet voi luottaa TukiMieheen, koska he tietävät että minä en ole ihminen joka puhuu heidän asioitaan. Ja joskus kun minä en ole paikalla, he puhuvat sinulle. Meidän täytyy osata taktikoita , tämä on taktiikkaa. Pitää olla strategia, tietää miten mies reagoi, ja mä kerron sulle ennen kuin hän tulee tänne. Ja mitä kerron se pitää paikkansa koska tunnen nuo ihmiset. Tunnen heidän verensä miten veret liikkuvat suonissa , koska olen samoissa liemissä keitetty.

(vertaistyöntekijä)

Vertaistuen mahdollisuus jatkossa voisi miettiä, olis tässä yhteydessä hyötyä jos olisi kielitaitoinen, olis etnisen taustan ja kulttuurintuntemus laajempi. Ei tietysti kukaan voi hallita Vietnamista Kongoon saakka, että jos sinne yks henkilö tulee..mutta jos on maahanmuuttajataustainen, sillä on tietty etu. Ja sitten sekin on työnohjauksellinen ja jaksamiskysymys kanssa.

(työvoimaneuvoja)

On vaikea koska en tarkkaan tiedä koska ne on luottamusasioita mitä sä siellä olet käsitellyt sen porukan kanssa ja en osaa ottaa kantaa, mutta mun mielestä se Tukimiesnimi kertoo jo aika paljon. Tietysti tämmönen työhönvalmentaja työvalmiuksien ylläpitäjä kehittäjä meidän näkökulmaa jos katsoo, kaikki mikä palvelee sitä että ihminen pystyy toimimaan tässä sosiaalisessa myllyssä. Kaikki semmonen toiminta on tervetullutta, oli se mitä tahansa, potkupallon peluu tai joku joka piristää.

(työvoimaneuvoja)

Kyllä meillä on yhteistyö sitten voidaan tietysti katsoa ja kenen rooli on esim työnhaku-, nettitaidot, sullahan on työnkuva ollut hirveen monipuolinen.

(työvoimaneuvoja)

Tämmösen tukimiestoimintaan vois liittää esim kunnan selvitystä , terveyteen ym. että vois olla joku kunto-ohjaaja tai joku, joka sitäkin kautta pystyis auttaa. Et liittäis siihen toimintaan, esim. työvalmentaja että se ei ole sitten vain yksi ihminen. Koska jos on yksi ihminen, pitäis olla tukihenkilönä, samalla etsiä ratkasuja elämänongelmaan, tukea työpaikan saamisessa, päihdeongelman ratkaisussa tai kumminkin ne on eri roolit. Tai eri asioihin voi eri ihminen ottaa, viedä se eteenpäin.,,vaikka liikunnan ohjaaja tai joku.

(työvoimaneuvoja)

Tukimieskin tarvitsee työparin. Se voi olla sellainen joka hoitaa osan samoja asioita ja joku joka hoitaa muita asioita vielä.

(työvoimaneuvoja)

..mutta sitten on työpariongelma josta sun ite täytyy pitää huoli. Sen työnkehittäminen on sitä että tulee työnohjaus ja sun oma jaksaminen ja minkä tyyppistä kaveria sä toivoisit rinnalle siinä., joka vois hoitaa osan jos se leviää liian laajalle. Meidän näkökulma on ihan se työkuuntoisuuden toteaminen, säilyttäminen, sosiaalisen verkoston luominen, kaikki mikä parantaa sitä että se ratkasu löytys. Työllistäminen, meidän näkökulmasta.

(työvoimaneuvoja)

Ja vaikka tää on pieni paikkakunta niin varmasti siinä on töitä enemmän kuin yhdelle. Yks ihminen ei pysty sit kaikkea tekemään ja mun mielestä sun itse pitäis pohtia minkälainen se työpari olisi. Itsekin tässä olis hirveän raskasta tässä yksin, toisaalta se työn määrä ja asiakkaat on

kaikenlaisia , ei kaikki asiakkaat tule mulle vaan työparille ja toisinpäin.Että se henkilöityy... että sulla olis sitten enemmän mahdollisuuksia jos vois roolijakoa ja asiakaskin vois valita.
(työvoimaneuvoja)

Se mitä me olemme oppineet näiden kolmen vuoden aikana, kun olemme tehneet yhteistyötä, on työhallinnossa on toisaalta väärin ajatustapa se, ensin yrittää tehdä kaikki mahdollista, ellei mikään muu käy sitten pyydetään apua. Monissa tilanteissa olis voitu säästetty ongelmista jo heti alussa, olisi vaikka Tukimies-projekti, kuka olis ennen kuin ongelmia tulee esiin, kun se ihminen tietäis, että sun kautta vois mennä etsimään vaikka harjoittelupaikkoja tai harrastuksia tai jotain muuta ettei tule niitä ongelmia., ennaltaehkäisevä rooli.
(työvoimaneuvoja)

Ennalta ehkäisevä rooli on hyvä näkökulma koska teidän asiakaskulma valikoituu siitä raskaimmasta päästä ja sitä yrittää kehittää viimeeseen saakka sitä omaa toimintaa ja joustaa mitä ei ehkä sitten tarviis.
(työvoimaneuvoja)

Ja sitten siitä ehkäisytyöstä ei ole puhettakaan kun sulle tulee joku henkilö jolla on tosi paljon asioita solmussa. Ja se työttömyys on seitsemännellä sijalla suurinpiirtein. Se mitä me käytetään hyväksi on se että pyydetään sitten muita toimijoita mukaan, vaikka heti alusta .
(työvoimaneuvoja)

Se varmaan lisäksi sun asiakaskuntaakin mutta toisaalta se ehkä helpottais koska kaikki ei olisi niin raskaita.
(työvoimaneuvoja)

Mä olen kyllä sitä mieltä että tämmönen joku työkalu näille miehille ja jota vetää ja ohjaa mies täytyy olla. Meillä on niin paljon naisvaltasia aloja oli se sossu tai työkkäri tai muuta niin opettajat, koko verkosto on tämmösiä naisia. Se on tärkeä oletus lähtökohtaisesti. Eri kulttureissa kohdataan eri sukupuolet eri tavalla.Mä en katso että mun ammatitaitoa katsotaan kieroona, musta ei vaan tule miestä vaikka mitä opiskelisin.
(työvoimaneuvoja)

Voisiko se olla mahdollista myöskin että tämmösen projektin kautta tulisi esim oppisopimuksen kautta töihin, ja onko se ratkasu viekö se tas liikaa ohjaajan aikaa.
(työvoimaneuvoja)

Mun mielestä vuorovaikutus pitäisi olla molemminpuolinen että ne tarpeet tulee molemminpuolin. Että paljon semmosia asioita on tullu esille, mitä haukkuja ja puutteita nää sun asiakkaat on nähny meidän työhallinnossakin. Että tietysti tässä itekin täytyy kehittää tätä toimintaa ja miettiä että löytyiskö semmonen ratkasu meidänkin puolelta..
(työvoimaneuvoja)

Työhallinnon rooliin ei tosiaan kuulu keskustella asiakkaan kanssa muista asioista kuin siitä miten se aikoo työllistää itsensä., jollain tavalla ..vaikka se kuuluu siihen työnhakuprosessiin, se ei ole meidän työkalu eikä meidän asia lähteä asiakkaan kanssa selvittämään muita asioita. Sen takia tarvitaan (Tukimiestä) ja Tukimies on ottanut sen roolin että maahanmuuttajamiehillä on vaikea tilanne ja mitä maahanmuutto aiheuttaa.
(työvoimaneuvoja)

Jos Tukimies-projekti jatkuu, toivoisin todella semmosta saattaen vaihdettavaa, kädestäpitäen, nokikkain istumista ja asioiden purkamista ja neuvottelua asiakkaan läsnäollessa mahdollisimman paljon, avoimesti ja olisi hyvä niitä ihmisten vilpittömiä tunteita ja vaikeeks kokemia asioita, et ne uskaltais avautua ja sanoa et mikä se nyt on se hirvee juttu, mikä siellä tökki tai miks ei voinut tehdä jotain tai miksi ei voinut lähteä koulutukseen tai jos keskeytti tai kaikkea tällöistä.

Tiivistä yhteistyötä.

(ammatinvalintapsykologi)

Ja me todella toivotaan että projektiin tulisi jatkoa ettei ne samat ongelmat taas kaatuisi ja näkyis uudestaan täällä, kun ei ole kukaan kukaan niitä asioita hoitaisi.

(työvoimaneuvoja)

8.7 Johtopäätökset

Tukimies on tavoittanut erityisesti niitä maahanmuuttaja miehiä, jotka tarvitsevat intensiivistä ja pitkäkestoista ohjausta ja neuvontaa. Mikäli TukiMies-projektin kaltainen työ jatkuu tulevaisuudessa, on tärkeää kehittää etsivää työtä ja miettiä niitä keinoja, miten tavoittaa sitä kohderyhmää, jota TukiMieskään ei ole ehkä tavoittanut. Yhtenä mahdollisuutena on vertaistyö, jonka avulla päästään tehokkaammin sisälle niihin kulttuureihin ja etnisiin ryhmiin, jotka ovat jääneet TukiMiehen palveluiden ulkopuolelle kieliongelmiensa takia.

Sekä yhteistyötahot että asiakkaat olivat yhtä mieltä että työlle tarvitaan jatkoa, jotta voitaisiin turvata saavutettujen tulosten säilyminen myös pitkällä tähtäimellä. Asiakkaiden mielestä on tärkeää että jatkossakin on henkilö tai taho, joiden puoleen voi kääntyä ja joka auttaa. Työ katsottiin myös niin tärkeäksi, monipuoliseksi ja haastavaksi, että TukiMies tarvitsisi työparin, joka voisi olla vertaistyöntekijä tai vaikkapa työntekijä, joka voisi arvioida työkykyyn liittyviä seikkoja tai toteuttaa toiminnallisia osioita tai ryhmiä.

Palautteessa korostettiin myös sitä, että jatkossakin säilyisi sukupuolisensitiivinen näkökulma, eli miehille olisi tarjolla ohjausta ja neuvontaa ja työntekijä olisi mies. Erityisesti maahanmuuttajatyössä tulee huomioida eri kulttuurista tulevien erilaiset sukupuoliroolit ja miehen asema. Joissain tilanteissa saattaa olla että miehet puhuvat tietyistä asioista vain toiselle miehelle ja katsotaan, että tämä vaihtoehto ja mahdollisuus tulee heille tarjota tulevaisuudessakin.

Yhteistyöhön ollaan tyytyväisiä ja jatkossa toivotaan vielä tiiviimpää yhteistyötä ja tiedonvälitystä asiakkaan tilanteesta, toiveista ja tarpeista. Myös viranomaiset ovat kokeneet TukiMiehen heidän lähellään olevaksi yhteistyötahoksi, joka on ”tarttunut” asiakkaaseen siinä vaiheessa, kun siitä on sovittu yhdessä kaikkien osapuolten kanssa. Tämän ”saattaen vaihtaen”- luonteen on toivottu jatkuvan ja kehittyvän jatkossakin TukiMiehen ja viranomaisten välillä ja näin ennaltaehkäisevän asiakkaan tippumista toimenpiteiden viidakkoon.

8.8 TukiMies-projekti ja kolmannen sektorin rooli

Vaikka maahanmuuttajia ei ole määrällisesti kovinkaan paljon, jonkin verran, mutta uskon että yhteistyössä meidän kanssa (Tukimiesprojektia) asiaa voisi kehittää eteenpäin. Vaikka elämmekin projektien aikaa ja on paljon projekteja ja joskus viranomaisia väsyttääkin että projekteja projektin perään, hirveesti on Hämeenlinnassa hankkeita ja projekteja, niin kuitenkin tää on sen verran spesifi ryhmä tää maahanmuuttajaryhmä että oikeasti tarvitaan siellä, että nuorten kanssa toimivia hankkeita on hirveen paljon ja myös muitten työttömien kohdalla, mutta välttämättä maahanmuuttajaprojekteja ei ole kauheesti ja se on kuitenkin semmoinen, että toiminnalle on tarvetta ja tilausta. Kyllä mä näin uskon ja kun katson omia asiakkaita niin toivon että vastaavanlaista toimintaa on vastaisuudessakin.

(työvoimaohjaaja)

Ja kyllä kolmannen sektorin tulevaisuus tulee olemaan noususuhdanteinen ihan saletisti kaikilla muodoilla, että kolmannen sektorin toimijoita tullaan tarvitsemaan ja tullaan lisäävässä määrin käyttämään ihan jo pelkästään ministeriön puheita kuunnellen. Tommosia välityömarkkinoita ym. tullaan tulevaisuudessa lisäämään vahvasti ja niissä on kolmannen sektorin toimijoilla sanansa sanottavana.

(työvoimaohjaaja)

*Kyllä kolmannen sektorin tuomaan lisäksi ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä ja kyllähän yhteistyössä päästään asiakkaiden kanssa eteenpäin, **ei me yksin täällä pärjättäis**, että eihän näitä ostopalvelujakaan ostettais jos ei niitä tarvittais, et kyllähän se on arvokas lisä ja kaikki yhteistykumppanit on tärkeitä. ja se että me kaikki tehdään vähän omaa työtämme täällä ja kolmas sektori taas toisentyypistä, että yhteistyöllä se menee, että tuloksia saadaan.*

(sosiaalityöntekijä)

*Kyllähän yleisesti jos ajatellaan näitä projekteja jotka pureutuvat johonkin tiettyyn asiaan niin kyllähän ne ovat hirveen tärkeitä koska ne yleensä ovat **konkreettisia ja elämänläheisiä** ja tehdään ihmisten lähellä sitä työtä., kyllähän niitä mahtuis vaikka kuinka paljon, jos vaan olisi rahoitusta, kuitenkin tää perustyö mitä kaupunki ja valtio tekee, niin se on sitä perus, mitä laki sanoo, toki näitä asiakkaat tarvitsevat myös enemmän heille räätälöidymppäkin palvelua.*

(sosiaalityöntekijä)

Kyllä me tällä pääsääntöisesti toivotaan että verkostoa olisi mukana ja asiakkaan kanssa paljon yhteydessä olevia ihmisiä, se tuo asiakkaalle paljon etua että jos ite eii siinä tilanteessa kaikkia asioita muista niin eikä ehkä pysty, on jännäkin paikka ja tännekin tuleminen, se on semmoinen tuki ja turva ja sitten toisaaalta ettei jää mitään oleellista sanomatta.

(sosiaalityöntekijä)

Järjestöt ovat hyviä sen takia, että järjestöt eivät ole viranomaisia, siinä on sitten erilainen rooli. voi olla että asiakkaat toimivat ja ovat erilailla yhteistyössä viranomaisen kanssa kun jonkun toisen toimijan kanssa, joka ei ole viraomainen.

(työvoimaneuvoja)

Nimenomaan, tässä kun ovat ne kytkökset että on joihinkin etuisuuksiin meillä koko ajan, niin mun mielestä järjestöillä, oli se mikä tahansa, on paljon vapaammat kädet. Minkä alan järjestö, se on mulle ihan sama, ihan kun meilläkin etsitään hyviä tyyppejä, niin mekin etsitään niitä hyviä tyyppejä ja toimintamalleja, ettei sitä voi sanoa minkätyyppinen järjestö puuttuu, mihin me nyt kaikki ongelmat kasattais ja sitten siellä ne ratkeis.. että sielläkin ne toimijat tekevät sen järjestön.

Että miten sä pystyt kohtaamaan sen ongelmaisen ihmisen, oli se missä järjestössä tahansa, jos mahdollista niin sitten ne toimintaedellytykset, jokaisessa järjestössä on hyviä ihmisiä, ja osaavia löytyy mutta , en sanois järjestönä vaan löytäis ne toimintaedellytykset niille ihmisille jotka on hakeutunut sinne töihin, jotka osaa sen homman ja jotka jaksaa tehdä sitä työtä.

(työvoimaneuvoja)

Kolmas sektori tulee olemaan keskeisessä roolissa. Onko se sitten tämmöne muoto näissä., et hanke maailma on omalla tavallaan tuskallinen, se siis alkaa ja päättyy ja sit täytyis löytää ne rakenteet jotka turvaisi sen toiminnan jatkuvuuden. Tarpeellinen varmasti olet ja tapeellinen toimintamuoto, mutta se ei voi mennä niin, että se on projektia projektin päälle. Ja jos käy niin että se työntekijä vaihtuu ja lähdetään sillä tavalla nolatilanteesta, työntekijät tietysti vaihtuu ennemmin tai myöhemmin, elämäntilanteet vaihtuu ja muuta , mutta kyllä se luo sellaisen jatkuvuuden ihan eri tavalla että siellä on samoja tai sama ihminen.

(sosiaaliasiamies)

Tarvetta on tän tyyppiselle työlle ilmanmuuta, se vaan että nyt meillä on nää työhönvalmentaja – tukihenkilöpalvelut, siis yks pyrkimys on toteutunutkin just tää et ostetaan tiettyjä palveluja ja tääkin on tuttua sullekin, et osittain sitä pyritään järjestämään tämmösten sopimusten ja ostopalvelujen kautta ja se taas ehkä tekee vaikeeks jos nää kaikki menee limittäin ja päällekkäin et onks tää eri asiaa vai samantyyppistä et jos miettii siltä kannalta niin itekään ei aina tiedä mistä siinä on kysymys. Tämmösten projektien tuntemus ei ole koskaan täällä riittävän hyvällä tasolla täällä meillä, et se täytyy sanoa. Tän päivän hankaluus voi olla juuri et on aika monenlaisia projekteja menossa ja yhtäkkiä huomaa et en mä ole ikinä kuullutkaan et tämmönenkin on, et olis mulla ollut vaik kuinka monta asiakasta jos olisin vaan tienny, et tääkin oli olemassa tää projekti.. Mä luulen et tässä on saavutettu joku semmonen kylläntymispiste siinä projektien määrässä et ihmisen kapasiteetti ei enään riitä sen seuraamiseen. Et siinä ei auta se tiedottaminenkaan vaan pitäis saada vakiintumaan tiettyjä toimintatapoja et ne tulis silleen arkipäiväseksi.

(ammatinvalintapsykologi)

Tässä oikeesti tulee semmoinen tilanne, että vaikka meidän yhteiskunnassa on otettu vahvasti sellainen kanta että kaikki on yhdenvertaisia lain edessä ja meidän eduskunta on viimekädessä vahvistanut sellaiset periaatteet että jokaiselle turvataan jonkinlainen vähimmäistoimeentulo ja Suomessa jokaisella pitää olla asunto , et sellaiset humanit ja ihmisoikeusellisiin liittyviä oikeuksia suotu kaikille ja niitä pidetään tärkeinä ja korostetaan , mut sit samanaikaisesti ihan oikeesti on tilanne, nää välinputooja- ihmiset ei saa mistään apua , et mä en osaa edes ehdottaa mitään kenen puoleen vois kääntyä. Kun mä ajattelen että meillä pitäis olla sosiaalihuollossa sellasia ihmisiä jotka myös tällasissa tilanteissa pystyy auttamaan. Mä en todellakaan tarkota että esim sosiaaliohjaajan koulutuksella oleva ihmisellä huolehtis pankkiasioista jonkun puolesta tai jotain vaan että niitten valmiuksien opettelemiseen pääsemisen ohjausta tai miten tän vois sanoa ..että joku ottais vastatakseen siitä että noi ihmiset koordinoidusti pääsee johonkin ns koulutukseen tai johonkin ryhmään jossa he vois ihan keskeisiä perustaitoja miedän yhteiskunnassa pärjätäkseen oppia.

(sosiaaliasiamies)

Toi on ehkä just se alue missä kolmannen sektorin rooli on kasvamassa, eli jos ajattellaan että tämä meidän maahanmuuttopolitiikka jotenkin jalostuis, vaikka mä en siitäkään ole ihan varma niin, jokatapauksessa meillä tulee olemaan ryhmiä jotka tarvitsevat Tukimies-kaltaista tukea jatkossakin ja mä väitän, että se on nimenomaan se joka sysätään kolmannelle sektorille, suoriutui kolmas sektori siitä sitten tai ei ..mutta se on hirveen helppo, koska vedotaan siihen etä tällaisessa viranomaistyöskentelyssä ei voi lähtee siitä että joku asiakas ei osaa lukea tai kirjoittaa. Täällä

kaikki toimii tietyllä tavalla. Toi on tosi haasteellinen juttu , ei mulla oo mitään aavistusta mitä toi oikeesti on..
(sosaaliasiamies)

8.9 Johtopäätökset

TukiMies-projektin edustama kolmannen sektorin rooli nähdään yhteistyötahoissa hyvin tärkeänä, sekä yhä kasvavana vaikuttajana ja yhteistyökumppanina. Kolmannen sektorin työtä pidetään konkreettisena, ja ihmisläheisenä, jossa pystytään toimimaan ihmisen ääntä kuunnellen ja hänen tarpeensa huomioiden. Kolmannen sektorin rooli on huomioida marginaaliryhmiä, esimerkiksi maahanmuuttajia, kerätä tietoa ja osaamista ja jakaa sitä myös yhteistyötahoille, tässä yhteydessä viranomaisille. Kolmannen sektorin tuoma lisäarvo ja työn erityispiirteet tuovat viranomaisille uusia mahdollisuuksia ja työkaluja omaan työhönsä, esimerkiksi ostopalveluiden muodossa. Erityisosaaminen on huomioitu ja yhteistyö on koettu pääsääntöisesti hyödylliseksi sekä asiakas –että yhteistyötahonäkökulmasta. Kolmannen sektorin roolin uskotaan nousevan jatkossa entistä tärkeemmäksi ihmisten hyvinvoinnin edistämisessä.

8.10 Projektin lopetus

TukiMies on osallistunut loppuraporttiin liittyen puhujana seminaareissa ja tilaisuuksissa, joissa Tukimies on kertonut projektista ja sen tuloksista ja havainnoista, mm. Join in-projektin järjestämässä yhdenvertaisuus-seminaarissa Hämeenlinnassa ja yhteistyötahojen verkostotapaamisissa, Projektista ilmestyy artikkeli työministeriön monikulttuurisen työn valtakunnallisesti ilmestyvässä Monitori- lehdessä. Tiedotustyöstä tullaan jatkamaan mm. yhteistyötahoille projektin loppuun. Tarkoituksena on myös järjestää TukiMies-loppuseminaari alkuvuodesta 2007, johon tilaisuuteen kutsutaan monikulttuurista miestyötä ja miestyötä tekeviä tahoja, sekä miestyöstä kiinnostuneita.

Mikäli Raha-automaattiyhdistykseltä saadaan riittävästi avustusmäärärahoja monikulttuurisen miestyön edelleen kehittämiseen, TukiMies-toiminta jatkuu ja laajenee Hämeenlinnassa kevään 2007 aikana. Uuden kolmivuotisen kehittämishankkeen aikana on tarkoitus laajentaa TukiMies –toimintaa siten, että työhön perehdytetään mukaan maahanmuuttajataustainen vertaistyöntekijä ja suomalaisia miehiä vapaaehtoistyöhön. Lisäksi on suunniteltu erilaista intensiivistä sukupuolisensitiivistä työparityötä yhdessä Hämeenlinnan setlementti ry:n Tukikoti-projektin kanssa maahanmuuttajataustaisten ja/tai monikulttuuristen perheiden keskuudessa. Jatkossa tulee olemaan tärkeää myös TukiMies-toimintamallin levittäminen valtakunnallisesti.